

Ekwo-ozi Kę Mbụ, Polu Deru Nụ Ndu Korentu

---

1 1 Owaa bụ ekwo-ozi, mube Polu ede; mbụ onye ono, Kéreshi Jizosu kuru bya emee ya ọ bụru onye-ishi-ozi iya. Ọ bụru g'ọ bụ uche Chileke bụ ono. Onye mu l'iya tükorus ede ekwo ono bụ nwanna anyi, bụ Sosotenisu.

2 Ndu eede iya anụ bụ ndu Chjochi kę Chileke, bụ ndu ophu nọ lę Korentu; gude iya ekele unubẹ ndu Chileke doberu iche g'unu bụru ndu dù nso opfu l'unu lę Jizosu Kéreshi tüğbaru bụru nanụ. Ededekwa iya pho anụ onyemonye, nọ l'ékameka, bụ ndu abajeru Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi ejá. Jizosu ono bụ Nnajiuphu phē bya abụru Nnajiuphu anyibedua kwapho.

3 Gę Chileke, bụ Nna anyi; mę Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaapho gę nchị dù unu doo.

Ekele k'iphe-ọma, shi l'eka Kéreshi

4 Mu anoduje ekeleru unu Chileke mu ekele k'eze-iphe-ọma, o shi l'eka Kéreshi Jizosu emeru unu. 5 L'unu lę Kéreshi tüğbaru bụru nanụ; unu shi egube ono baa eze l'iphemiphe, shi iya l'eka. Unu tuko opfu ọnụ magbuaru tuko mmamiphe magbuaru. 6 Ozi kę Kéreshi ono bę e mewaru ọ noshia unu okpobe ike l'obu; 7 k'ophu bụ l'ọ tọ dùdu iphe, bụ iphe Unme Chileke anụ anụnu mę nanụ, dürü ọphu dürü unu uko; mbụ g'unu nọ ngabę teke Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi a-lwa azụ goshi onwiya l'odu-biribiri iya. 8 Jizosu ono e-me unu g'unu shihu dungu dungu nno jasụ l'ikpetemazụ. Ọ ya bụ; g'ọ tọ dù eka aata unu ụta mbóku ono, Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi e-kpe ikpe ono. 9 Chileke apfushijekwa ike l'iphe, o pfuru. Ọ bụru Chileke ono bę kuru unu g'unu lę Nwa iya, bụ Jizosu Kéreshi bya bya abụru nanụ gbaru mgba l'iphemiphe; mbụ onye buhukwapho Nnajiuphu anyi ono.

Ekwo, dụ lẹ Chjochi

¹⁰Sụ-a; o kwa Nnajijuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi bẹ mu nọ l'eka arwo unubé ụnwunna anyi sụ g'unu wuje onu nanu g'unu hakota l'iphemiphe, bụ iphe unu epfu. Oo ya bụ g'ekwo ta adụ l'echilabọ unu. Unu tufbakwa bụru nanu ọkpobe abụru. G'egomunggo bụru unu nanu; idzu unu abụ-jeru nanu. ¹¹Unwunna mu; l'iphe, mu epfu ono bükwa lẹ ndibe Kuloyi byaakwaru akoror mu kọ-rwuaru mu iya ali sụ l'unu kwaru lẹ ntumego. ¹²Mbụ l'iphe, mu epfu bụ l'a sụru l'unu anoduje adzokashi iya. Onye ophu asụ lẹ ya laru Połu; onye asụ lẹ ya laru Apolosu; onye asụ lẹ ya laru Pyi-ta; onye asụ l'oo Kéreshi bẹ ya laru. ¹³?A gbenu keshiwa Kéreshi ekeshi? ?Bụ Połu bẹ apfugburu l'oswebe l'iswi ẹhu unu? Tọo ?bụ ẹpha Połu bẹ e gude mee unu baputizimu?

¹⁴Mu ekele Chileke ekele l'o -to bụ Kirisuposu yee Gayosu mē mu asụ l'o tọ dudu g'unu ha mē onye lanu mu meru baputizimu. ¹⁵Oo ya bụ g'o tọ dụ onye a-sụ l'e gude ẹpha mu mee ya baputizimu. ¹⁶Aa! Ndu mu me-fuaru baputizimu bụ Sutifanasu yee ndibe iya. O to doduru mu enya l'o dubaaru ndu ozo, mu meru baputizimu abụdu ndu ono. ¹⁷Kéreshi ta abukwa baputizimu bẹ o yeru mu gę mu bya emeje. Iphe, o ziru mu gę mu bya emeje bükwa gę mu zije ndiphe ozi-oma ono. Gę mu te egudekwa opfu, egoshi mmamiphe ndiphe zi iya; a -nonyaa ọ turwua ike, dụ l'anwuhu, Kéreshi nwuhuru l'oswebe.

Kéreshi bụ ike bya abụru mmamiphe, shi l'eka Chileke

¹⁸L'opfu k'anwuhu Kéreshi l'oswebe ono bẹ bükwa iphe-eswe l'enya ndu ala l'iswi; obenu l'anyibe ndu a dzotaru bẹ o bụ ike, shi l'eka Chileke. ¹⁹Le dekwaru sụ:

“Mmamiphe ndu maru iphe

bẹ mu e-mebyishi

emebyishi!

Mu emee nkwanmenya ndu

manukarу iphe

l'o bürü iphe-mmanu.”^a

²⁰Sụ-a; ?buhunu awe bẹ ndu mmamiphe pfuru nta? ?Bụ awe bẹ ndu edeje ekwo pfuru? ?Bụ awe bẹ ndu maru opfu lę mgboko-a pfuru? ?Chileke te emeadaru gę mmamiphe, ndiphe bürü iphe-eswe?

²¹A makwaru-a lẹ Chileke meru nemadzụ k'ophu oo-shi lę mmamiphe, o nru iya maru iya; obenu lę nemadzụ te egudedu iya maru iya. Noo g'o shitaru Chileke sụ lę ya e-shi l'iphe ono, ndu maru iphe sụru l'o bụ iphe-eswe ono, bụ iya bụ k'ozi-oma ono, anyi ezi ono; gude dzoo ndu kwetaru nụ. ²²Ndu Jiu bẹ bụ

^a 1:19 Gunaaz Azá 29:14.

iphe-ohumalanya bę ephe suru g'e goshi phę; ndu Gurusu bükwanuru mmamiphe bę ephe acho. ²³Obenu l'iphe, anyibedua ezi ozi iya bụ l'a kpopyaberu Kéreshi l'oswebe. Ono bürü ụpfu, adu ndu Jiu l'okpa; bya abürü iphe-eswe l'enya ndu abudu ndu Jiu. ²⁴Obenu lę ndu Chileke kuru; mbụ ndu Jiu mę ndu abudu ndu Jiu; bę Kéreshi ono bụ ike Chileke bya abukwarupho mmamiphe shi l'eka Chileke. ²⁵Liphe, Chileke eme; o dę ehu-eswe ehu-eswe; gbekwa ka mmamiphe ndiphe shii; tème iphe, gbe dę g'o bụ Chileke arwuhu kakwapho ụnwu-eliphe ike.

Ge Chileke emeje iphe iya

²⁶O ya bụ lę-a; ụnwunna mu; unu nyatajekwa iphe unu shi bürü tème Chileke kua unu. Unu te eshidu dę igwe marwua iphe gę ndiphe, maru ekwo amajeru iya; ophu unu eshidu dę igwe nweru enya; ophu ndu shi l'oke amadu eshidu baa ishi. ²⁷Obenu lę Chileke hotaleru-a iphe, dę ehu-eswe ehu-eswe l'enya ndiphe; gude mee ndu maru iphe iphe-iphere. O bya ahötakwapho iphe, rwuhuru arwuhu l'enya ndiphe; gude mee ndu ọkpahu dę iphe-iphere. ²⁸Chileke hotaru iphe, enya lwaru l'eliphe; mbụ iphe, ndiphe agubeduru iphe, iphe, ephe suru l'o tó dę du iphe, o bụ; o hoṭa iya gude mee iphe, ndiphe rịru l'o bụ ọkpobe iphe g'o tó dę iphe, oo-bụ. ²⁹O ya bụ g'o tó dę nemadzụ, e-je aba abaa l'iphu Chileke. ³⁰Obenu l'unubedua bę Chileke mewaru unu lę Kéreshi Jizosu tüğba bürü nanụ; tème o byakwapho emee ya; o bürü mmamiphe k'anyibedua. O ya bę o shi l'eka; o bürü iya bụ l'anyi abürü ndu pfüberekoto l'iphu Chileke. Anyi shi iya l'eka bürü ndibe Chileke; bya abürü ndu a gbataru l'iphe-eji, pyitaru anyi l'ekpiri. ³¹O ya bụ g'o-bürü iphe, ekwo-opfu Chileke pfuru sụ: "Onye o dę g'o baa abaa; g'onye ono nođu Nnajiuphu l'eka ba iya."

Kéreshi l'oswebe

2 ¹Su-a; ụnwunna mu; teke mbụ ono, mu byapfutaru unu bya unu ezi ozi-oma kę Chileke ono, a makaharụ l'o bụ ọkpobe-opfu ono; mu te egudekwa opfu mecha mecha zia ya unu; ophu mu abyakwaru unu egoshi lę mu nwuru ekwo bürü ọ-maru-ọ-machata. ²Lę mu pfukpoakwaru sụ lę mu e-mekiritakpoo-ro l'echilabọ unu g'o tó dędu iphe, mu maru; gbahaa Jizoṣu Kéreshi kpeekpu, bụ iya bụ onye a kpopyaberu l'oswebe. ³Ozo bụ lę teke ono, mu l'unu shi nođu ono bę ike adudu mu; tème ndzụ shi nođu agu-shikwa mu pho ike; tème ehu shi etehukwa mu pho etete shii. ⁴Ophu iphe, mu pfuru epfupfu mę ozi, mu ziru ezizi, abudu iphe, mu gude ire mecha k'ophu manükaranu pfua g'eeshi g'ee-kweta iya. O chia iphe, meru nụ bụ lę mu goshiru unu l'o Unme Chileke yee ike kę Chileke ere ire l'opfu ono; ⁵k'ophu ekwekwe, unu kweru kę Kéreshi tee shidu lę mmamiphe nemadzụ; g'o shichia l'ike kę Chileke.

Mmamiphe Chileke

⁶Ole-a; o bujekwaru-a; mu lę ndu kawaru enya l'iphe kę Unme Chileke nođu epfu; mu egude mmamiphe epfu eyeru phę. Ole o tó bükwa

mmamiphe ophu shi l'eka ndiphe; ophu o bükwa mmamiphe ophu shi l'eka ndu eze ndu mgboko l'ophu; ephebedua bę Chileke emewaa ike phę g'o bürü iphe-mmanu. ⁷Mmamiphe ophu mu egudeje epfu bükwa mmamiphe ophu Chileke shi domia edomi; mmamiphe ophu o meru gę ndiphe ta ama. Mmamiphe ono bu lę Chileke tubuhakpowaruro teme o mee mgboko; l'anyi l'iya a-gbaru mgba l'odu-biribiri iya. ⁸Mmamiphe k'ono ta adukwa ndu bu ndu-ishu lę mgboko-a mgburugburu maru iya nü. Ome ephe maru iya; m'ephe te eje akpopyabe Nnajiuphu ono l'oswebe; mbu Nnajiuphu ono, yee Chileke gba mgba l'odu-biribiri iya ono. ⁹Obenu l'e deru l'ekwo-opfu Chileke su:

“Iphe enya ahumajeduru;
 ophu nchi anumajeduru
 iya;
 ophu o dudu onye
 egomunggo rwujeru
 l'oo-mee;
 bę Chileke meru doberu
 ndu yeru iya obu.”^b

¹⁰Chileke gbewa l'eka Unme nkiya goshi anyi iphe ono, o shi domia edomi ono. Lę Unme Chileke avofutajekwa iphemiphe, bükpo iphe, e domiru edomi je akpachaa l'ıdzü, Chileke chiruro l'ime obu iya k'ememe dobe. ¹¹Lę-a; ?bu onye maru iphe no nwibe iya l'obu? ?Tobudu o nonu maru iphe, du l'obu nkiya. Nokwapho g'o to dudu onye maru iphe, no Chileke l'uche a -gufu Unme Chileke. ¹²Su-a; o to bükwa unme ndiphe bę anyi nataru; o kwa Unme, shi l'eka Chileke bę anyi nataru, bu iya bu Unme, l'e-mekwanu g'anyi makotaru iphe-qma, Chileke meshiru anyi.

¹³O ya bu lę-a; l'o to bükwa opfu, e gude mmamiphe ndiphe zia anyi bę anyi egudeje epfu iphe ono. Iphe, anyi egudeje epfu iya bükwa opfu, Unme Chileke ziru anyi. O ya bu g'anyi ewojeru ıkpobe-opfu, shi Unme Chileke l'eka akoru ndu Unme Chileke bu l'ehu g'o doo phę enya. ¹⁴Onye Unme kę Chileke ta anodu l'ehu ta anatajekwa iphe, shi l'eka Unme Chileke; kele iphe ono aduje iya ehu-eswe ehu-eswe l'enya. Teme ophu o dojedu iya enya eshinu o to byadu amaru urwu iya me o budu lę Unme Chileke, no l'ime iya eyeru iya ęka. ¹⁵Obenu l'onye Unme Chileke bu l'ehu; amajeru urwu iphemiphe; ophu nemadzü mmanu adujekwanu ike maru iphe onye ono eme. ¹⁶O ya bu iphe, e deru l'ekwo-opfu Chileke su:

“?Bu onye maru uche
 Nnajiuphu, bu Chileke?
 ?Bu onye bę bu onye adu
 ike kajeru iya iphe,

^b 2:9 Gunaaz Azá 64:4.

oo-me?^c"

O bekwanu l'anyibeda nweru uche kē Kéreshi, bū iya emeje g'anyi rī ori-ri g'qori.

Ndu ejeru Chileke ozi

3 ¹Unwunna mu; mu ta adukwa ike pfuaru unu opfu, eepfurudu ndu Unme Chileke bu l'ehu. Opfu, mu pfuru unu bükwa opfu, eepfurudu emekwadu umere ndiphe; mbu ndu bükwadu nwaswa l'iphe kē Kéreshi. ²Noo g'o gude mu chee unu era; ophu mu ededuru unu nri eshinu unu eshidu súwaru k'eriri iya. Mbū lē nta-a bē unu teke asúkpokwaa ya nū; ³kéle unu emekwadu umere ndiphe. Eshinu unu ejikwadu ijienya; tēme unu nōdu adzo-phe enya; bya anodu ekpa l'iche iche; ?unu ta amadu l'unu etsokwadu զո kē ndu mgboko-a; l'unu emekwadu umere ndiphe. ⁴L'eshinu unu atukoje epfugbaa sū: "Mbədua lakwaru Polu." Onye ophu asū: "Mbədua lakwaru Apolosu." ?unu ta amadu l'unu emekwadu umere ndiphe?

⁵Mbū-a; Apolosu ono; ?o bū onye? Tōo Polu; ?o bū onye? O tō dükwa ndu ozo, anyi bū gbahaa ndu ejeru Chileke ozi; ndu goshiru unu զո, unu shiru bya eworu onwunu ye Jizosu l'eka. G'anyi ha nwekotaru iphe, Nnajuphu sūru g'anyi mee. ⁶Iphe, anyi meru dükwa g'égube-a, aakuje akpuru oshi-a. O būrū mbədua bē kūru akpuru oshi obu akuku; Apolosu gbaa ya mini. O bükwanuru Chileke bū onye meru g'o vua evuvu. ⁷O ya bū l'onye kūru akpuru oshi; mē onye gbaru iya mini ta adukwa iphe, ephe pfubē būrū. O kwa onye bū iphe bū Chileke, bū iya bū onye meru iya g'o vua. ⁸Onye kuru iphe akuku mē onye gbaru iya mini tūkokwaru eje ozi lanu. Ole g'ephe ha l'ehu l'ehu bē Chileke e-bukwa nggo; onye jeru g'o jeru bē oo-bu nggo g'ozı, o jeru gbaru. ⁹L'q kwa Chileke bē anyi l'iya tūkoru gbaru mgba eje ozi ono. Unubedula bū opfu, Chileke kōru bya abūrū ulo, Chileke akpū. ¹⁰Mu gude iphe-oma, Chileke yeru mu l'eka gē mu gude jeeru iya ozi mee iphe, onye maru akpū ulo օkpobe akpukpu emeje. Mu tūru օkpā-ulo; onye ozo nōdu akpukwanu ulo obu akpukpu. Ole g'onye akpū g'ookpu; letakwa enya maru iphe, ookpu l'eli օkpā-ulo obu. ¹¹Noo kēle o tō dükwa onye ozo, atubaa օkpā-ulo ozo abūdu ophu a tūwaru, bū iya bū Jizosu Kéreshi. ¹²L'eli օkpā-ulo ono bē o dūru ndu e-gude mkpola-ododo akpū iya ulo; ndu egude ope; ndu egude mkpuma, aswa dū; o dükwarupho ndu bū oshi bē ephe e-gude akpū nkephē; ndu egude ejī; ndu abukpooruro eta bē ephe e-gude akpū nkephē. ¹³Obenu l'onyemonye bē aa-maru g'iphe, o gude kpua nkiya dū-be ree mbōku ikpe ono, Chileke e-worū iya tūa jala onoya. L'oku, e-tsū mbōku ono bē bū o-tsuehaa; aa-hūma ozi, onyemonye jeru iphu. Oku ono e-tsū iya hūa ya

^c 2:16 Gūnaa Azá 40:13.

ama goshikwanu g'ọ gbaru. ¹⁴Onye ọku ekeduru iphe, o gude kpua ulo l'eli ọkpa-ulo ono; Chileke ebua ya nggo. ¹⁵Onye ọku keru nkiya; l'ọolaaru iya l'iswi; yębedua l'ishi onwiya b'aa-dzotakwa-a; ole adzota nkiya a-dutabewa g'onye a lofutara l'ọku enwunwu.

¹⁶?Unu ta amadụ l'unu bụ eze-ulo Chileke; lę Unme Chileke bę bu ebu-bu l'ime unu? ¹⁷Onye emebyi eze-ulo Chileke bę Chileke e-mebyikwapho. L'eze-ulo Chileke dükwa nsọ; ọ bụru unubędua gędegede bụ eze-ulo iya ọbu.

¹⁸G'ọ tọ dükwa g'unu ha onye anoduje agho-pheru onwiya ugo. G'onye arị lę ya maru iphe l'ogbo ọwa-a; hakwaa egube ɔriri ono bya aburu onye-eswe; e -mechaas g'oo-bụru onye maru iphe ọkpobe amaru. ¹⁹Kele iphe, ndiphe guberu mmamiphe lę mgboko-a bę bükwa iphe-eswe l'iphu Chileke. L'e dekwaru l'ekwo-opfu Chileke sụ: "Oo Chileke bụ onye anmatajẹ ndu kwaru enya lę nkwanenya phę." ²⁰A bya edekwaa ya pho l'ekwo-opfu Chileke sụ: "Nnajuphu makwaru-a l'egomunggo ndu maru iphe bụ mkpokpo iphe." ²¹Oo ya bụ; g'ọ tọ dükwa onye e-gudeje nemadzụ aba abaa. L'e -pfujekpoo ya nụ epfupfu; iphemiphe tükokwaru bụru iphe unu iphe unu; ²²mẹ Polu-o; mẹ Apolosu-o; mękpo Pyita-o; mgboko l'ophu; mẹ ndzụ mẹ ọnwu. Iphe nta-a mẹ iphe e-me l'iphu; iphemiphe ono tükorus bükotaru iphe unu. ²³Unubędua tükokwanu bükotaru iphe kę Kéreshi; Kéreshi bükwanuru kę Chileke.

Iphe ndu-ishi-ozi Kéreshi egoshi anyi

4 ¹Sụ-a; unu te edobejekwa anyi g'anyi bụ ndu ozo gbahaa ndu-ozi Kéreshi; ndu Chileke yeru g'ephe letaję enya l'opfu Chileke ono, bụ opfu ọphu Chileke shi domia edomi ono. ²Iphe, eele enya iya l'eka onye eleta ndu-ozi enya bụ g'ọ bụru onye e gude ire iya eka. ³Mu ta akpakwa ishi l'unu doberu mu nno; ọzoo lę nemadzụ kperu mu ikpe k'ozi, mu jeru; mbędua l'onwomu ta adükpkowanu teke mu sujeru l'ọ waa gę mu dù; ⁴o noo kele ọ tọ dudu iphe, mu hụmaru onwomu l'ehu, bụ iphe, mu a-sụ l'o noo eka mu shiswewaru ụzo; ole ọ tọ bükwa iphe ono goshiru lę mu kpe-fuwari. Oo Nnajuphu bụ onye e-kpe mu ikpe. ⁵Oo ya bụ g'unu ta adushii onye unu a-nodu anmawa ikpe l'ebé 'oko rwu teke aa-nma ikpe; ikpe bụ teke Nnajuphu a-bya; l'o kpee ya. Noo teke oo-wofuta iphe, e shi domia l'ochii bya edobe l'iphóró; l'ọ bya eworu iphe, amadụ chiru k'ememe, bụ iphe, dù iya l'okpoma; woru tui jala. Noo teke Chileke a-ja onyemonye ajaja, rwuberu iya nụ.

⁶Unwunna mu; ọ kwa g'e-shi g'o doo unu enya bę mu gude woru iphemiphe ono dobe l'ehu mu lę Apolosu; g'unu anwüta iphe ono, e pfuru sụ: "Unu te etsoghatajékwa iphe, e deru l'ekwo-opfu Chileke." Sụ-a; g'ọ tọ dükwa g'unu ha onye egudeje onye lanu eku onwiya; woru onye ọphu nmaa phulaphula. ⁷Sụ-a; ? bụ onye mekpotoru ngu i ka onye ọzo? ?Bụ gụnu bę i

nweru 'abudu iphe, Chileke n̄ru ngu? Eshinu o bu Chileke n̄ru ngu iya; ?denukwanu g'o gude i gbe gude iya eku onwongu g'o -bu l'o to b̄uedu iphe, a n̄ru ngu an̄nu?

⁸Epho gbe jichaakwanu unu! Unu gbekwa nwekotawaru nu iphemiphe; b̄uchawaru nu ndu eze; ebe anyibedua abudu. O d̄ukwa ree. O gbekwanu du mu g'a su l'unu b̄uchawaa eze obu; me anyi abya g'anyi l'unu tuko b̄uru iya. ⁹Obenu l'o d̄ukwa mu g'anyibe ndu-ishi-ozu Kéreshi be Chileke woru dobe l'ikpazu. Anyi nowaa ge ndu e doberu k'apfū-gbu; mbu g'anyi b̄uru iphe, mgboko mgburugburu, a-byaję ahuma ahuma; mbu ndiphe me ụnwu-ojozi-imigwe. ¹⁰Anyi gude opfu ehu Kéreshi b̄uru ndu eswe; unubedua gbewanan l'eka Kéreshi b̄uru ndu maru iphe. Anyi du arwuhu; obenu l'unubedua gbenu shihu ike! Anyi bu ndu a nmaru phulaphula; obenu l'unubedua be a gbe kwabę ùbvù. ¹¹Su-a; egū anodujekwa agu anyi; mbukwa byasu nta-a; egū mini nođu anoduje agu anyi; anyi nođu anma nkirika ekwa; a nodu etsu anyi iphe; anyi tsoru ekameka aghaphe; ophu anyi enwedu unuphu. ¹²Anyi gbe gude eka anyi ese akanya g'anyi e-meje anu onwanyi nri. Teke a t̄uru anyi onu; anyi agorū onu-oma nu onye obu. A -nođu akpa anyi ehu; anyi atarü iya nshi. ¹³Teke e pfubyishiru ępha anyi; anyi epfurū opfu b̄elebele nu onye obu; anyi gbe bya abuwari ikpozu k̄ ndiphe; mbu iphe, du ideyideyi, e gude ęza zafu l'eka-meka; byasu l'eswe, du ge ntanu-a.

¹⁴Iphe, mu ederu unu iphe-a ta abukwa g'o mee g'iphene du unu. O kwa eka be mu alorū unu le nchi; l'unu bu ụnwu mu, mu yeru obu. ¹⁵L'unu -nwechakpokwaaru m'obeta o b̄uru ụnubuku ndu eleta unu enya l'uzo k̄ Kéreshi; nna unu ta adukwa igwerigwe. O kwa mbedua bu nna unu, n̄ru unu ndz̄u, shi l'eka Kéreshi; eshinu o bu mbedua byaru ezia unu ozi-oma ono. ¹⁶Noo g'o gude mu nođu arwo unu arworwo su; jiko unu tsoru eka mu. ¹⁷O kwa iphe ono meru g'o gude mu zia Timoti su g'o byapfuta unu. Timoti ono be eshinu mu ziru iya etso Nnajiuphu be o b̄uwaa nwa mu, mu yeru obu; teme o b̄uru onye goshiwaru le ya gbaru ge mu gude ire iya eka. Su-a; g'o byapfuta unu bya anyatabaaru unu ge mu egudeje etso üz̄o k̄ Kéreshi ono; mbu ge mu ezije iya l'iphe, b̄ukpoo Chjochi g'o ha l'ekameka.

¹⁸O d̄uru ndu gbe hawaru nu eku onwophe; g'o bu le mu ta abyadu alwaba azu le ndu-unu. ¹⁹Ole a taa nođu odu; mu abyapfuta unu; me Chileke kwenu. Noo teke mu a-huma iphe, ndu ono, eku onwophe ono a-du ike mee; töp̄e bu o-pa-onu. ²⁰Liphe, bu le Chileke bu eze ta abukwa opfu, eepfu l'onu; o kwa iphe, gude ike ere ire. ²¹?Bu ole ka unu ree? ?Mu gude ęchachi byapfuta unu? ?Töp̄e ge mu gude obu-iphóró waa ewoze onwonye ali bya?

Urwu-ali, haru du le Chjochi

5 ¹Su-a; mu anukwa l'unubę ndu Chjochi haru arwụ ụrwuali. L'ejo ụrwuali, unu haru arwụ du-be ejị; k'ophu bu le ndu 'amadu ekemu

Chileke ta atükpodanu ama ememe iya; kẹ gẹ nwoke duta nyee nna iya wata alụlu. ²Unu nodu ekukwapho onwunu; o bụru iphe, unu gege agbẹ agụ aphi. Unu wuchikwaa onye ono ewuchi; g'ọ tọ nöduhekwa l'echilabó unu. ³L'a makwaru-a lẹ mu ta anodu l'eka unu nō ono; k'ophu unu ele mu enya; obenu l'obu mu nokwa-a l'eka unu nō. Noo g'o gude mu gude ike kẹ Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi nmaa onye ono, meru ebyi ono ikpe g'o bụ lẹ mu l'unu nō l'eka ono. ⁴Sụ-a; unu -nökobeeopho; teke ono obu mu anodukwapho l'eka ono, unu nō ono; ike kẹ Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu a-nödukwapho l'eka ono, anyi nō ono; ⁵unu woru onye ono ye Nsetanu l'eka g'o mebyia ogwéhu iya; l'o noo iphe, gbaru iya nü bụ ono. Oo ya bụ ge Chileke a-dzoo ndzụ iya mbokú, Nnajiuphu a-bya.

⁶Sụ-a; ekuku, unu eku onwunu ta adukwa ree. ?Unu ta amadụ l'oo nwóchileka iphe, ekoje buredi bẹ asujeru ekoli ishi buredi ophu? ⁷Unu tọ nwéhu sashia akahụ iphe-ekoje-buredi ono, g'unu abụru buredi ọphúú, e te eyeduru iphe, ekoje buredi. Noo kélé nwatürü Ojeghata ono, bụ Kéreshi bẹ e gbuakwaru. ⁸Nta-a bùakwaa g'anyi wata abo ọbo-iphe ono g'o gbaru. G'anyi te egudekwa buredi ọphu akahụ iphe-ekoje-buredi ono dụ, bụ iya bụ ejio-iphe yee iphe-ashi gude bọ ya. O kwa g'anyi gude buredi ọphu iphe-ekoje-buredi adudu ililekpoo bọ ya, bụ iya bụ anodu ndzụ ọphu ntucha adudu ilile waa l'eme ire-lanu.

⁹Mu dehaakwaru unu ẹkwo sụ unu g'unu lẹ ndu eme kẹ nwoke mẹ ndu eme kẹ nwanyị te emegbajekwa. ¹⁰Ndu mu epfuru unu ta abụkwa ndu 'amadụ Chileke, eme egube iphe ono; ozoo l'oo ndu enya-pfürüpfuru; ozoo ndu ana nfụ; ozoo ndu agwọ nshi. Ndu k'ono bẹ unu -jeshia phẹ ezeru; bùanaa iphe, gbaru unu l'ememe bụ g'unu lufuepho lẹ mgboko alụfu ophu. ¹¹Iphe, mu shi epfu bùkwa g'unu bujeru ụbara yero onye kuru onwiya nwanna tème o gbe eme kẹ nwanyị; ozoo eme kẹ nwoke; ozoo nweru enya-pfürüpfuru; ozoo l'oo gwọ nshi; ozoo l'oo onye evu onye ozo nnu azụ; ozoo l'oo onye angúgharu mè eka; ozoo onye ana nfụ. Oo egube onye ono bẹ mu sùkwarupho g'unu l'iya te erigbañeshi nri.

¹²O -bụru kẹ ndu amadụ Jizosu; ?nkemu bụ l'ole; k'eje phẹ anma ikpe? ?Tobudu ndu ọphu nō l'ime Chiochi bẹ o gbaru anyi l'ekpe ikpe? ¹³Obenu lẹ ndu ọphu anodu l'ime Chiochi bụ Chileke e-kpe phẹ ikpe. Oo ya bụ lẹ-a; "Unu chifujekwa onye njø l'echilabø unu."

Agbaru ụnwunna ẹkwo

6 ¹?Denu g'o gude o nodu abujeru teke o bụ l'o nweru g'unu ha onye opfu adaru yee nwibe iya; l'o gbe paru iya jepfushia ndu apfubeduru ẹka oto g'ephe kpee; ephe ta apapfudu iya ndu-nsø ibe phẹ? ²?Unu ta amadụ l'oo unubé ndu-nsø bụ ndu e-mechaa kpee ndiphe l'ophu ikpe? Eshinu o bụ unu e-kpe ndiphe l'ophu ikpe; ?unu ta akabedu ụrụ ekpe ụnwu iphiriba ikpe onoya? ³?Unu ta amadụ l'oo anyibedua bẹ l'e-mechaa

kpee ụnwu-ojozi-imigwe ikpe? O bùchiaru nü opfu k'eliphe bẹ unu ta adụdu ike kpeshia. ⁴O -buru l'egube opfu ono duru unu; ?denu g'o gude unu gbe ewotaje iya eje edoru ndu unubẹ Chiōchi sru l'o tọ dudu iphe, ephe bụ? ⁵Iphe, mu gude epfu iphe-a bụ g'isphere iya dù unu. ?Tọ dukpo-daa g'o ka mma l'oo onye lanu l'echilabø unu; bụ onye maru iphe k'ophu oodojeru unubẹ ụnwunna ono opfu? ⁶O gbe abujeru nwanna -gbeshi l'oo-je agbaarụ nwanna iya ekwo l'iphu ndu ta amadụ Chileke.

⁷Agba ekwo ono, unu anoduje agbaru nwibe unu ono bùakwaa iphe, dù eji bẹ unu anoduje emeta ekpu onwunu. O shitachia ono; ?bụ gunu kparu iphe, unu ta adujedu ike taa nshi mẹ e -mee unu ejị? ?Tọ kachidaa ree g'o bùchiaru l'oo unubedula bẹ onye ozo gbèchia gude ụgho emekputa? ⁸Unubedula l'onwunu gbe anoduje eme nwibe unu ejị; gude ụgho eme nwibe unu iphe, apfuduru-oto; l'eka nwibe unu ono bùhukwapho ụnwunna unu. ⁹?Unu ta amadụ lẹ ndu apfubeduru-eka-oto bẹ ụzo aduduru l'eka Chileke bụ eze? Unu te ekwekwa g'e duru unu ghaa ụzo. Ndu ụrwuali; mẹ ndu agwo nshi; mẹ ndu eri orori; mẹ onye nwoke araję nwoke ibe iya; ¹⁰mẹ ndu -oshi; mẹ onye ẹnya-pfūrupfurụ; mẹ ndu angughajeru mée eka; mẹ ndu evuje nnu azụ; mẹ ndu ana nfụ; ta adukwa g'ephe ha mẹ onye lanu, abahụ l'eka Chileke bụ eze. ¹¹O buru g'unu shi haru duchaa bụ onoya. Obenu lẹ Kéreshi safuwari unu iphe-eji unu; bya emee unu ndu kẹ Chileke, dueberu Chileke ree. O buru l'eka Jizosu Kéreshi, bụ Nnajiuphu waa l'eka Unme-dụ-Nsọ bẹ Chileke shi gúa unu lẹ ndu pfuberekoto l'iphu iya.

Ẹhu ngu l'ophu bụ kẹ Chileke

¹²"Iphemiphe bẹ a haru mu ụzo gẹ mu meje g'o dù mu." Ole o tọ bù-kwanu iphemiphe bẹ bụ mu -mee ya l'o dürü mu lẹ ree. "A haru mu ụzo gẹ mu meje iphemiphe g'o dù mu." Ole mu tee kwekwani g'o dürü iphe, e-wota mu mee gẹ mu buru ohu iya. ¹³"Nri bẹ e mekwari g'o lajẹ l'ephō; bya emee ephō gẹ nri lajẹ iya." Ole Chileke e-mechakwanaa tuko ẹphe-nebo mebyia. Iphe, Chileke medoru ogwenu ta abukwa g'e gude iya pharwushije onwonye; o kwa Nnajiuphu, bụ Jizosu bẹ o medoru iya; teme Nnajiuphu l'onwiya bùkwarupho Nnajiuphu k'ogwenu. ¹⁴Chileke kuliru Nnajiuphu o shi l'onwu teta dzuru ndzụ; o bùkwarupho nno bụ g'oo-gude ike iya kulia anyibedua.

¹⁵?O dù g'unu ta amadụ l'ogwenu unu bụ mpfukata ẹhu Kéreshi? ?Dẹ-nu gẹ mu a-gbẹ wota mpfukata ẹhu Kéreshi jeye l'ehu nwanyị ụkpara? Tuṣwekwa! ¹⁶?Unu ta amadụ l'onye jepfuru nwanyị ụkpara bẹ yẹ l'iya tuggawaru buru onye lanu? Eshinu e pfuru sụ: "Ephenebo l'a-buru onye lanu." ¹⁷Obenu l'onye yẹe Nnajiuphu, bụ Jizosu tuggaakwanaru bẹ yẹ l'iya bùakwapho onye lanu lẹ Unme Chileke.

¹⁸Unu buru ụbara yeru apharwushi onwonye. Iphe, bùkpo iphe-eji ọzo, eemekpoo ememe ta adukwa ọphu emebyi anụ-ehu nemadzụ;

obenu l'onye apharwushi onwiya l'emebyi anu-ehu iya. ¹⁹?Unu ta amadụ l'ogwəhu unu bụ eze-ulo kę Unme-dụ-Nsø ono, bu l'ime unu ono; mbụ Unme-dụ-Nsø ono, unu nataru l'eka Chileke ono? Noo g'o gude ębe ọ bue-du unu, nwe onwunu. ²⁰Unu buwaa aswa, Kéreshi zuru azuzu. Ọ ya meru g'o gude unu je l'egude ogwəhu unu ekutse Chileke.

A bya lę k'alụ nwanyị

7 ¹A bya abya lę k'iphe ono, unu deru mu l'ekwo-ozi ono. Iphe, dụ ree bükwa gę nwoke te ejejeshi alụ nwanyị. ²Ọ bwaa g'o to me g'amadụ wata eme kę nwanyị meru g'o gude mu sụ: gę nwoke l'ehu l'ehu lutaje nwanyị k'eka iya; nwanyị nonu eje aluru ji k'eka iya. ³Gę nwoke lajero nyee ya l'ulo g'o gbaru iya eshinu qolu iya alulu. Nokwapho gę nwanyị a-lajero ji iya l'ulo g'o gbaru iya l'oo ya bụ ji iya. ⁴Lę nwanyị, aalụ alulu te enwekwa əhu iya. Ọ kwa nwoke nwe əhu nyee ya. Nokwapho g'əhu kę nwoke 'abükwa iya pho nwe iya. Ọ kwapho nwanyị nwe əhu ji iya. ⁵Ge nwoke ta ajikajekwa ejepfu nyee ya; ophu nwanyị ajikajekwa ji iya; gba-hakwa l'unu chiru iya achichi sụ l'oo g'unu haa onwunu kę nwateke ono; k'ophu unu e-woru uche dobe l'epfu anu Chileke ɔkpobe epfupfu. Ole teke unu tuburu k'epfu anu Chileke əbu bvüekwapho; unu watakwaa akwakwa ozo; ọ -nonyakwaa Nsetanu kwaru unu ye l'iphe, dụ ejị opfu l'unu ta adụdu ike esede onwunu.

⁶Ole iphe-a, mu epfurū unu-a bükwa kele mu kwetarụ g'o dụ egube ono; ọ tọ bükwa l'oo ekemu, a tñru atutu dobe. ⁷Lę mu -jeshia epfupfu; bükwa iphe, dükporo mbedula ree bụ g'a sụ l'onyemonye dụ-dzuru gę mu dụ-a; obenu l'onyemonye nwekötaru iphe-oma, dụ iche, Chileke seru ye iya l'eka; onye nkiya adu egube-a; onye ophu nkiya aduro g'oo-dụ.

⁸Sụ: ọ -bürü kę ndu ta alüdu ji mę ndu ta alüdu nwanyị; mę ụnwanyi ophu ji phę anqedu; ndu k'ono bę iphe, mu epfurū phę bụ l'oo dñru phę ree g'ephe nöduepho ta aluhe ji; ębe nwoke aluhe nwanyị; nodu gę mu no-a. ⁹Ole ọ -bürü l'ephe taa dudu ike emekota iya; gę nwoke lukwaa nwanyị; gę nwanyị lukwaru ji. L'ono kakwapho mma eme l'anodu taahaa nshi ɔkpehu l'iphe, agushị phę ike.

¹⁰O be lę ndu ophu alüwaanu bę mu aturu ekemu sụ; gę nwanyị b'adụ-kwa teke oo-lufuje libe ji iya. Mbụ l'oo tọ bükwa mu atu ekemu əbu; ọ kwa Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu. ¹¹Teke ọ bükwanu l'oo lufuru; gę nwanyị əbu kwakwaa b'alụ ji ozo; odatamekwa g'o laphukwa azu gę yele ji iya doshia. Gę nwoke ta adükwa teke oo-chifuje nyee ya.

¹²A bya lę ndu ophu phoduru nụ mu sụ-a; ọwa-a bükwa mu epfu iya; ọ tọ bükwa Nnajiuphu; teke ọ bụ l'onye kweru kę Kéreshi alụ nwanyị, te ekwedu kę Kéreshi; g'onye ono ta achifukwa iya mę ọ -bürü lę nwanyị əbu kweru-a lę ye l'iya a-tuko-a nodu alụ. ¹³Ọ -bükwanuru l'oo nwanyị, kweru kę Kéreshi alụ nwoke, ekwedu kę Kéreshi; gę nwanyị əbu ta

alufukwa l'ibe ji iya obu; me o -buru le nwoke obu kweru-a le ye l'iya a-nodu alu. ¹⁴Kele nwoke, ekwedu kē Kéreshi bya alu nwanyi, kweru kē Kéreshi bē shiakwaa l'eka nyee ya búwaru kē Chileke. Nokwapho gē nwanyi, ekwedu kē Kéreshi bya alu nwoke, kweru kē Kéreshi shiakwapho l'eka ji iya búwaru kē Chileke. O -bu l'o tō dū nno me ụnwu unu phē abujeru ndu aasø nso; obenu le nta-a bē ephe dukota nso. ¹⁵Teke o bu l'onye ophu ekwedu kē Kéreshi bē sru le ya ta aluedu; g'o hakwaa. Onye nwoke ozoo nwanyi kweru kē Kéreshi ono bē e tee kebutaékwa ekebuta; eshinu Chileke kuru anyi g'anyi buru le nchi-odu-doo. ¹⁶Mbụ-a; gübē nwanyi, alu ji; ?denu g'ishiru maru l'e tee shidu ngu l'eka dzøo ji ngu? Tōo ?denu gē gübē nwoke meru maru l'e tee shidu ngu l'eka dzøo nyee ngu?

Aadu gē Chileke doberu onye

¹⁷Oo 'epho g'onyenonu mejeeopho iphe, Chileke keru nü iya g'o meje; mejekwa iya pho gē Chileke sru g'o meje iya teke o kuru iya. Ono bu ekemu, mu atu edoberu iphe, búkpo Chiochi, nō l'ekameka. ¹⁸Mbụ l'iphe, mu epfu bu; g'onye buru úbvù tēme e kua ya te ejeeákwa eme onwiya onye e buduru úbvù. G'onye ebuduru úbvù te ejeeákwa ebu úbvù. ¹⁹Kele e buru úbvù l'e te ebuduru te enwedu iphe, o bu l'iphu Chileke. Iphe, bu iphe bu g'e meje iphe, Chileke karu su g'e meje. ²⁰Oo ya bu g'onyenonu dujeeopho g'o dū teke Chileke kuru iya. ²¹Teke o bu l'i bu ohu teke Chileke kuru ngu; ta ayoekwa ɔshi. Gbahakwa l'i maru ụzo, ii-shi gbaa onwongu; g'i menaa ya nweru onwongu. ²²L'onye Chileke kuru; o bya yee Kéreshi bya atugba; teke onye ono bu ohu; g'onye ono nyatakwa le Nnajuphu tōwaru iya l'egbu, iphe-eji keru iya. Nokwapho g'onye 'abudu ohu teke Chileke kuru iya byawaru bya aburu ohu Nnajuphu, bu Kéreshi. ²³Unu búakwaa aswa, Kéreshi zürü azuzu. Oo ya bu; unu ta laékwa azu je aburu ohu kē ndu mgboko-a. ²⁴Unwunna mu; g'onyenonu jiko dujeekwapho g'o dū teke Chileke kuru iya; g'onye ono nođuakwaro l'atugba, yele Chileke tüğbaru.

Ndu ata aludu alulu

²⁵A bya l'ehu k'ünwanyi, ata aludu ji me unwoke, ata aludu nwanyi; o tō dudu ekemu, mu a-su le Nnajuphu třru doberu unu. Obenu le mu e-ye ɔnu, rwuberu mu nü; eshinu e shiwa l'obu-imemini ophu Chileke aphuru mu; mu buru onye goshiwaru l'o gbaru g'unu gude ire mu eka.

²⁶Oo ya bu l'iphe, mu arıkwa bu le gē mkpawere habe shii nta-a bē iphe, kakwa ree búkwa g'onyenonu nođuerupho onwiya g'o nō. ²⁷Teke ijluwaa nwanyi; ta achifukwa iya. O búkwanuru l'i tị ljudaa nwanyi; te jeékwa aluta. ²⁸Ole o tō búkwa eme iphe-eji me i -je alu nwanyi. Teke o búkwanu le nwamgboko jeru je alu ji; o tō búkwa iya pho eme iphe-eji. O kwa l'iphe, o bu bu le ndu alu nwanyi me ụnwanyi, alu ji bē vu

iphe-éhuka kę mgboko-a l'ishi. Ophu օ dükwanu mu g'a su l'unu dabarụ l'iphe-éhuka, du nno.

²⁹ Mbụ l'iphe, mu epfu ụnwunna mu; bu le mboku abvụakwa. Gę ndu alu nwanyị shiepho nta-a metajékpooro g'ephe ta aludu nwanyị. ³⁰ Gę ndu aphu tsoru metajékpooro g'o to dudu iphe, atsụ phę l'ehu. Gę ndu ehu atsọ ụtso mejekpooro g'ehu ta atsodu phę. Gę ndu nweru aswa, ephe azụ metajékpooro g'o to dudu iphe, ephe azụ. ³¹ Teme gę ndu emekpoo iphe, ephe eme le mgboko-a metajékpooro g'o to dudu iphe, iphe ono bu. Le mgboko-a, du g'o du-a ta aduekwa g'oo-no-beru.

³² Ole iphe, mu eme gę mu karu unu bu g'unu haa ayo-phe ọshi. Iphe nwoke, ta aludu nwanyị a-nodu epfu buepho gę ya e-me jeeru Nnajuphu, bu Jizosu ozi, bu iya bu gę ya e-me meje iphe, jiru Jizosu epho. ³³ Obenu l'onye alu nwanyị be l'ayo ọshi iphe mgboko, bu iya bu gę ya e-me meje iphe, jiru nyee ya epho; ³⁴ shi nno chita iphe labo ari. Nokwapho gę nwanyị, ata aludu ji me nwamgboko, ta aludu ji du bu onoya; iphe, ephe eyejeru ehу bukwapho g'ephe e-me jeeru Nnajuphu ozi; g'ephe e-me wota ehу phę me oriri phę doberu Chileke iche. Obenu le nwanyị, alu ji be iphe, ooyo ọshi iya bu ọshi iphe mgboko, bu iya bu gę ya e-me mee iphe, jiru ji iya epho.

³⁵ Su-a; iphe, mu gude epfu iphemiphe-a bukwala le mu eme gę mu yeru unu eka. Mu te emekwa gę mu sede unu. O chikwaa iphe, mu eme bu gę mu mee g'unu meje iphe, pfuru nhamunha, gbaru unu l'ememe; g'o to du iphe, a-nafuje unu egomunggo l'eje ozi Chileke ono.

³⁶ Teke օ bu le nwoke, eje alu nwanyị nonyaru bya emeahaa umere egoshi le nwanyị ono agushikpowaa iya ike; teme nwamgboko ono kajiwaa akaji; օ duwaa nwoke g'o lụa ya; be օ dükwa ree g'ephe lụa. Օ to bukwala iya eme iphe-eji. ³⁷ Obenu onye obu shihuru ike; o gude obu iya pfua ya pfushia ya ike le yee ya taa kwadu; kele օ maru l'o to tsudu iya l'ehu; l'odondua ike sede onwiya; օ to dükwa ejị me onye obu nodu; ebe yele nwanyị obu akwadu. Onye ono mekwari ree. ³⁸ Օ ya bu l'onye luru nwanyị meru ree. Onye aluduru iya nu kabakwaro eme ree.

Nwanyị, ji iya anohedu

³⁹ Nwanyị, aalụ alulụ be ji iya nwekwa enwenwe me ji iya -nodukwadu ndzụ. Mboku, օ nonyawaru ji iya nwuhu; e -shi mboku ono be օ to du hedu iphe, gude iya g'o to je aluru onye du iya ree. Ole g'o lükwaan onye kę Kéreshi. ⁴⁰ Obenu l'ehu gege aka iya atsọ ụtso ọme օ haru alu ji ozo. Nokwa gę mube Polu yeru ọnụ bu ono. Mu nodu arıkwa le Unme Chileke bukwa mu phę l'ehu.

Eri iphe, a gwaru iphe

8 ¹ Ọnu, mu yeru le k'iphe, a gwaru iphe bu le-a; l'a makwaru-a l'unu suru l'anyi tükorusu maru iphe. Egube mmamiphe ono emejekwa

nemadzụ g'o ku onwiya; obenu lę n-yemobu anoduje emetse emetse.

²Teke ọ bụ l'ọ duru onye arije lę ya maru iphe; onye ono teke amarwukwa iphe g'ọ gbaru iya l'amama iya. ³Obenu l'onye yeru Chileke obu bẹ Chileke maru.

⁴A bya lę k'eri iphe, a gwaru iphe mu sụ; iphe, anyi makpoadaru bụ l'ọ tọ dudu iphe, bụ iphe, aagwa agwagwa mẹ ilile dudu iphe, ọ bụ; mbụ l'ọ bükota okorophoo iphe. Anyi makwaruphọ l'ọ tọ duedu Chileke ozo, dù nụ gbahaa Chileke lanu ono kpoloko. ⁵Kele ọ duchakpooru nụ igwerigwe iphe, eeku agwa, nọ l'imigwe ozoo l'eliphe; g'iphe, e dobegbaaru abarụ ejia dùnaa igwerigwe; teme ndu ophu ekuru nnajuphu dukwapho igwerigwe; ⁶obekwanu l'iphe, anyibedua makaharụ bụ lę Chileke dù nanu kpoloko kpeekpu, bụ iya bụ Nna, onye iphemiphe shi l'eka; teme ọ bürü iya bụ onye anyi nọ-doru ndzụ. Ọ bükwaruphọ Nnajuphu lanu kpoloko dù, bụ iya bụ Jizosu Kéreshi; onye bụ iya bẹ Chileke gbę l'eka iya mee iphemiphe; teme ọ bükwaru iya pho bẹ anyi shi l'eka iya nodu ọkpobe ndzụ.

⁷Ole unu maru l'ọ tọ budu onyemonye marwuru iya egube ono. Ndu ophu egomunggo phę dù l'agwa ono mbükawadua ntanu-a; l'erikwadụ iya l'ephe eri iphe, agwaru iphe. Iphe ono, ephe eri ono emerwushia phę egomunggo; kele ẹphe te ekweshidịru ike. ⁸Ọ tọ bükwa nri l'e-me g'anyi kabaa akpiritari Chileke ntse. ?Anyi riru iya-o; ?anyi te eriduru iya-o; anyi taa kakwa ejị; ophu anyi a-kakwa ree l'iphu Chileke.

⁹Oo pho g'unu kwabę enya g'enweru onwonye unu ono ta aburu ụpfu dù ndu ozo l'okpa, bụ ndu ophu ekweshidịru ike. ¹⁰Kele ọ -bürü l'onye ekweta iya eshihidịru ike hụmaru gube onye ekweta ngu shihidịru ike l'eka i nọ l'ulo agwa eri iphe, agwaru iphe; ?tị madụ l'i gbę eyeru iya ọkpu-ikike g'o je asee ya onwiya asee wata eri iphe ono, a gwaru iphe ono? ¹¹Ọ n'iya bụ onye ono, ọkpobe-opfu ono teke eshihidịru ike l'okpoma ono eshi l'amaru iphe, i maru laaru onwiya l'iswi; mbụ nwanna ngu ono, Kéreshi nwụhuru l'iswi ehleru iya ono. ¹²Ọ ya bụ lę teke unu meru egube ono bẹ unu meswewaru ụnwunna unu; opfu l'unu mekawarụ phę iphe l'obu phę ono, dukwadu nyegenyege ono. Ọ kwa iya pho bụ l'unu shiwa l'ehu ụnwunna unu ono meswee Kéreshi l'iphe ono, unu meru ono. ¹³Noo g'o gude mu sụ: o -shita g'iphe eri l'ọnụ kpata gę nwanna mu mee iphe-eji; mu ebuchiępho ata anu lę phuruphuru gberegedege gę mu ta akporu iya ọkpa ye l'eme iphe-eji.

Iphe, rwuberu onye ishi-ozi

9 ¹Sụ-a mbedula; ?mu ta abudu onye-ishi-ozi bya aburu onye nweru onwomu; bya egudekwapho enya mu hụma Jizosu Kéreshi, bụ Nna-jijuphu anyi? ?Tobudu unu bụ iphe, egoshi ozi, mu nọ l'eka Nnajuphu anyi ono jee? ²Mu 'abudu onye-ishi-ozi Jizosu l'enya ndu ozo; mu aburu iya nụ unubedula. Ọ unubedula bụ iphe-ohubama, egoshi lę mu bụ onye-ishi-ozi

Nnajıuphu; opfu l'unu byawaru bya aburu ndu ephe lę Nnajıuphu tüğbaru bürü nanu.

³Wakwa ḥunu, mu eyejeru ndu epfu l'iphe, mu eme ta abudu iya baa:
⁴Mu asuje phę: ?To rwubeduru mu g'aanuje mu nri waa iphe, aangụ angungu k'ozi, mu eje? ⁵?To gbaduru mu eme ge ndu-ishi-ozi ọzo; mbụ eme g'unwune Nnajıuphu phe; mę Pyita phe? Mbụ l'o gbaru ge mu ga luta nwanyị, etso ụzo kę Kéreshi dujeru eje eka mu ejekpọ. ⁶?Buepho mu le Banabasu kpoloko bę l'e-seje akanya nri, anyi e-rije nođu ndzụ tọ? ⁷Bụ onye ojogu gunu jejeru ḥunu apfụ onwiya ụgwo? ?Bụ onye kojeru opfu vayinu; ọ haa eri akpuru, shi iya nụ? ?Bụ onye dobejeru atürü ọphu o ridu iphe, shi iya nụ?

⁸?O dụ unu ge mu epfu iphe-a kélé oo iphe, ndiphe epfije? ?Tọ ta atu-kwaru iya pho l'ekemu? ⁹Noo kélé e deru iya l'ekwo ekemu, Chileke tūru nụ Mósisu sụ: "Unu te ekechijekwa eswi ḥunu mę unu mee ya ọ nođu azo-shiru unu eswa l'ereshi." ?O dụ unu g'o bụ eswi bę Chileke ayọ oshi iya ono? ¹⁰O bükpokwaa opfu ḥunu anyi bę oopfu ono. Oo anyi bę e dedoru iya. Kélé onye akọ opfu anoduje akọ iya ele ḥanya iphe, o-meta l'eka ono. Onye echishi ęswa l'iphe, ọ koru anodujekwapho echishi iya togbo ḥanya l'iphe, o-metakwa iya pho. ¹¹Anyi kúwaru iphe-oma, shi l'eka Unme Chileke l'echilabọ unu g'aakuje akpuru-iphe l'egu-a. ?O bụ iphe, parụ eka mę anyi -shi unu l'eka kpatajẹ iphe, eele l'eña rije nođu ndzụ? ¹²Eshinu ọphu unu agbeje kwe l'o rwuberu ndu ọzo g'ephe rita iphe l'eka unu; ?tọ kachi-daa anyi erwube g'anyi rita?

O duchakpoo nno; ole mu teke atu-swee ya ama ememe. O chia iphe, mu emejechia bụ nshi bę mu atagbuje iphemiphe g'eeshi ge mu ta agbę eggbuchi ụzo ozi-oma kę Kéreshi. ¹³?Unu ta amadụ lę ndu eje ozi l'eze-ulọ Chileke bụ nri shi l'eze-ulọ Chileke bę ephe erije? Ndu eje ozi l'orù-ngweja Chileke nođu eketajekwapho iphe, e gude gwaa Chileke. ¹⁴Nokwapho ge Nnajıuphu tūru ekemu sụ ge ndu ezi ozi-oma rije iphe, shi l'ozı-oma, ephe ezi.

¹⁵Obenu lę mu teke aji-swee unu aji iphe, dụ egube ono. Ophu ọ bükwa l'ekwo-ozi-a, mu ederu unu-a bụ lę mu sru l'iphe ono rwuberu mu nta. Mbụ-a; ọ kachikwa mu ree lę mu nwụhuru; eme l'o nweru onye meru g'aba ono, mu abaa ono, bürü mkpokoro opfu. ¹⁶Unu maru l'iphe, mu anoduje aba l'abaa ta abükwaalę mu ezi ozi-oma ono. Ezi ozi-oma bükwa iphe, mu mefutaje. Nshio mu mę mu ezidüru ozi-oma ono! ¹⁷O -bürü lę mu tūru obu mu onyo ezi ozi-oma ono; bę obunggo iya rwubekwaru mu. Obenu lę mu eje iya kélé ọ búwaa ozi, e yeru mu l'eka. ¹⁸?Bụ gunu bụ mu obunggo iya nta? Iphe, bụ mu obunggo iya bụ lę mu anoduje ezi ozi-oma ono; mu ta anatadụ aswa iya, bụ iya bụ iphe, gbaru mu l'ememe l'ozı ono, mu ezi ono.

¹⁹A makwaru-a l'o tọ djudu nemadzụ, atürü mu iphe, mu e-me; ole mu gudewaa eka mu mee onwomu ohu onyemonye; g'eeshi ge mu gude

ozi-ọma ono kabaa epfubuta igwerigwe nemadzu. ²⁰Mu lẹ ndu Jiu nodu; mu emeahaa umere ndu Jiu; g'eeshi gẹ mu pfubuta ndu Jiu. Mu lẹ ndu gude ekemu buru nodu; mu emeahaa g'onye gude ekemu buru; k'ophu mu e-pfubuta ndu gude ekemu buru. ²¹Mu lẹ ndu ete pfudu k'ekemu nodu; mu ahaekwapho k'ekemu; egudekporo l'a ta haduru mu gẹ mu b'e mee iphe, ekemu Chileke pfuru; obenu lẹ mu gude ekemu Kéreshi buru; g'eeshi gẹ mu pfubuta ndu ete epfudu k'ekemu. ²²Mu lẹ ndu ekweta phẹ dù nyegenyenge nodu; mu aburu onye ekweta iya dù nyegenyenge g'eeshi gẹ mu epfubuta phẹ. Qo ya bụ l'iphe, bükpoo iphe, onyemonye bụ; mu abue-kwarupho iphe ono gẹ mu eshi nno dù ike pfuta ndiphe yeru Kéreshi g'o dzọo phẹ.

²³Iphe, mu gude emekotakpoo iphe ono bụ lẹ mu ese iswi ozi-ọma ono; g'eeshi gẹ mu ayiru l'iphe-ọma, dù iya nụ. ²⁴?Unu ta amahaadaa l'a -nodu agba ọso bé a tukoje agba iya; ole ọo onye lanu kperekpu emechajé nata obunggo ọso obu? Qo ya bụ; g'unu kukebe ehu gba ọso ono g'unu abu-ru ndu a-nata obunggo iya. ²⁵Onyemonye, bükpoo onye akwako atu ego ọso l'ekukebeje ehu esede onwiya l'iphemiphe, oome. Iphe, oosede onwiya ono bụ g'o nata obunggo, dù l'oso ono; mbụ obunggo ta adudu g'o nō-beru l'o mebyishihu. Obenu l'anyibe ndu etso Kéreshi esedeje onwanyi g'anyi anata obunggo ọphu a-nowaro jasụ lẹ tuutuutuu lẹ mịjimiimii. ²⁶Noo iphe, meru g'o gude mu nodu agba gẹ mu gbarwua ẹka a kparu mu oke gẹ mu gbarwua. O bükwarupho iphe ono meru g'o gude ọphu mu etsudu ẹka g'onye etsu pherephere ẹka. ²⁷O chia iphe, mu emeje bụ lẹ mu etsuje onwomu iphe; tsushia ya ike k'ophu mu e-sede onwomu ọkpobe esede; g'o to bürü mu -pfutachaa ndu ọzo yeru Kéreshi; e -mechaan mu a-gbẹ bürü onye ọphu Chileke a-jíka ajíka.

Anma ọkwa

10 ¹Sụ-a; ụnwunna mu; unu nyatajekwa g'o nwụru nna anyi oche phẹ. Lẹ g'ephe hakotakpoo bé nökotaru lẹ mkpula urwukpu ono. G'ephe ha jekota ije l'alị ọkponku ono gude għaa eze mini ono. ²G'ephe ha bé Chileke gude urwukpu ono waa eze-enyimu ono mee baputizimu g'ephe bürü ndu etso Mósisu. ³G'ephe ha rikotaru ụdu nri lanu ono, shi l'imigwe ono ⁴bya angukotakwapho mini ono, shi l'ẹka Unme Chileke ono. Kele ephe nguru mini, shi lẹ mkpuma ono, a ta hümajedu l'enya ono. Mkpuma ono bụ iya bụ Kéreshi. O bürü mkpuma ono bé tsoru phẹ nụ ono. ⁵Qo l'obu; ndu ọphu mechaarụ mee iphe, ejiduru Chileke ẹpho mechakwaaru ka shii. Ndu k'ono bé ishi phẹ tuphashihururo teke ẹphe nōrō l'echiegu.

⁶Sụ-a; iphemiphe ono tukokwaru bürü iphe, ala anyi ẹka lẹ nchị g'anyi gude kwaa enya; g'egu eme ejo-iphe ta agujeshi anyi g'o guru ndu ono. ⁷Unu ta agwajekwa iphe; l'ọ kwa g'ephe haru mee teke ndiche ono, bụ

iya bụ iphe, e deru l'ekwo-opfu Chileke sụ: "Ndu Ízurelụ doro eri nri; bya angu mée; emechaa ẹphe wulihu meahaa emereme." ⁸G'anyi te ejekwa eme kẹ nwanyị ọzoo kẹ nwoke g'ẹphe hakwarupho mee; e mechaas ụnu ụnu nemadzụ ụkporo labo l'iri l'esaa l'umadzu ụkporo iri nwuṣhihukota l'akpuru enyanwu lanụ. ⁹Ophu anyi ahụkwa Nnajiuphu ama, bụ iya bụ g'ẹphe haru hụa ya teke ndiche ono; agwo tagbushia phę. ¹⁰Ophu unu agujekwa aphụ; g'ẹphe hakwarupho gúa ono; ojozi-imigwe bụ O-gbu-nemadzụ, shi l'eka Chileke bya eworu phę gbushia.

¹¹Sụ-a; iphemiphe-a mekötaru l'ehu phę g'o bụru iphe, e gude anmarụ anyi ọkwa; tème e deshia ya l'ekwo g'o bụru iphe, e gude ezi anyi iphe; mbụ anyiibe ọgbo ọwa-a, bùwaa teke iphemiphe e-meebekota-a.

¹²Qo ya bụ; g'onye rịru lẹ ya pfushiru ike pfukwaru kwabẹ ẹnya; a -nonyaa ọ daa! ¹³Lọ tọ dükwa ọhutama, byapfutajewaru unu, 'abudu egube ọhutama, abyapfutajekwapho ndu ozo. Obenu lẹ Chileke bụ onye emeje iphe, ọ suru l'oo-me. O to kwedu g'a hụa unu ama hughata iya g'ike unu ha; ọ chia lẹ teke aahụ unu ama ono bẹ oo-goshikwapho unu ụzo, unu e-shi nahụ ọhutama ono. Qo ya bụ g'unu adụ ike tagbua ya lẹ nshi.

¹⁴Noo ya bụ lẹ-a; ndu mu yeru obu; unu nahụ egwe eja. ¹⁵Q kwa opfu, eepfujeru onye nweru egomunggo bẹ mu epfurụ unu-a. Unu leanaro ẹnya l'iphe ono, mu epfu ono. ¹⁶Okoro ọnụ-oma ono, anyi tükoru ago anyata nri Nnajiuphu ono, bükwapho iphe, anyi ekele Chileke ekele iya ono; ?tọ bụdu mee Kéreshi bẹ anyi gba mgba l'okoro ono? Tọ; buredi ono, anyi awashije ata ono; ?tọ bụdu ehu Kéreshi bẹ anyi tükokwarupho gbarụ mgba ono? ¹⁷Eshinu ọ bụ buredi lanụ dụ bẹ anyi tükokwaru bụru ehu lanụ; obeta ọ bụru l'anyi dụ igwerigwe; eshinu anyi tükoru erigba buredi lanụ ono.

¹⁸Unu leanaro iphe, ndu Ízurelụ emeje. Iphe, bụ ndu taru anụ ono, e gude bya egweeru Chileke ngweja l'orụ-ngweja ono; ?ẹphe ta abụada ndu eje ozi l'orụ-ngweja ọbu? ¹⁹?Bükwanu gụnu bẹ mu eme gẹ mu pfua? ?Bụ l'ọ dürü iphe, ọbu mbụ iphe, aagwa agwagwa; ọzoo iphe, a tüşhiru l'iphe tọ? ²⁰Waawakwa! Iphe, mu epfu bükwa lẹ ngweja, ndu ta abụdu ndu Ízurelụ egweje bụ obvu bẹ ẹphe egweru iya. Ọ tọ bụdu Chileke. Ophu mu ekwekwanụ g'unu l'obvu tüğba bụru nanụ. ²¹Unu ta abyakwa l'a-nodu angu iphe, shi l'okoro kẹ Nnajiuphu bya angukwapho ophu shi l'okoro k'obvu. Nokwapho g'unu ta abyadụ l'a-nodu eri nri lẹ teburu kẹ Nnajiuphu bya erikwapho lẹ teburu k'obvu. ²²?Anyi agbẹ kpata Nnajiuphu eko okophoo? ?O dụ unu g'anyi ka Chileke ike?

Eme iphe m'obvu nwune ngu

²³Iphemiphe bẹ a hakwaru ụzo g'e meje; ole ọ tọ bükwanu iphemiphe bụ e -mee ya l'ọ dürü onye meru iya nụ lẹ ree. A hakwaru ụzo g'e meje iphemiphe; obenu l'ọ tọ bụdu iphemiphe l'emetseje onye eme iya nụ

emetse. ²⁴G'o to dükwa onye anodu acho iphe, a-dürü iya lę ree. G'onyenonu chojechia iphe, a-dürü ndu ozo lę ree.

²⁵Iphe, bükpoo anu, i züru l'aswa; tajee ya pho; te ejekwa akpa ishi eka o shi; g'obu etee jedu ngu anma ikpe. ²⁶"Lę mgboko l'ophu; mę iphe dü-kota iya nü; bükotakwa kę Nnajijuphu, bụ Chileke."

²⁷Teke onye te ekwedu kę Kéreshi ziru ngu lę nri; i kweta l'ii-je; riekwapho iphemiphe, e doberu ngu g'i ria. B'ajikwa ajị; m'obvu obu anma ikpe. ²⁸Obenu ọ -büru l'ọ dürü onye tufuru onu su ngu: "Iphe-a bükwa iphe, a gwaru iphe"; te erikwa iphe Ọbu; m'obvu onye ono, pfuru ngu iphe onoya; mékwapho m'obvu obu anma ikpe. "Kele eliphe l'ophu mékppoo iphemiphe, nökota iya nü bükotakwa kę Nnajijuphu." ²⁹Obu anma ikpe mu epfuru ta abükwa nkengu; ọ kwa k'onye ono. Kele-a; ?bụ obu anma ikpe k'onye ozo; l'e-me gę mu ta atusaru ẹhu? ³⁰Eshinu mu ekeleje Chileke ekele me mu -bya eri nri; ?denuhunu g'o gude ọ büru iphe ono, mu keleru Chileke ekele tème mu rije iya ono be aa-gbę epfubyishi mu.

³¹Ọ ya bụ; m'obeta unu ria nri-o; ozoo l'unu nguru iphe, aangụ angụngu-o; ozoo iphe, bükpoo iphe, unu meru; unu meje iya g'o büru iphe, unu gude aja Chileke ajaja. ³²G'o to dükwa onye abüru upfu dü onye ozo l'okpa; m'o bụ onye Jiu; m'o bụ onye abüdu onye Jiu; m'o bụ Chiöchi kę Chileke. ³³Ọ pho gę mu emeje bụ g'unu e-meje; mbụ gę mu anoduje eme gę mu mee iphemiphe g'o dü onyemonye ree. Mu ta achojedu iphe, a-dürü mu lę ree; gbahaa iphe, a-dürü ikpoto ndu ozo lę ree g'eeshi g'a dzqo phę.

11

¹Ọ ya bụ; g'unu tsoje eka mu gę mu etso eka Kéreshi.

Ekpuchi iphe l'ishiabarù Chileke ejá

²Mu ajakpoo unu ajaja ụnwunna mu; l'unu anyatajé mu tekenteke; tème unu gudeshia iphe ono, Chiöchi eziye ono; g'e yeru mu iya l'eka mu bya ezia ya unu. ³Ole iphe, mu eme g'unu makwaruphọ bụ l'ọ Kéreshi bụ ishi iphe, bükpoo onye nwoke; nwoke bükwanuru ishi kę nwanyị, ọolu alulu. Ọ bükwanuru Chileke bụ ishi kę Kéreshi. ⁴Nwoke, epfu anu Chileke; ozoo l'oopfuchiru Chileke; bya ekpuru okpulishi; bükwa ishi iya be ọ toqo kwabedu übvù. ⁵O bekwanụ lę nwanyị, epfu anu Chileke; ozoo l'oopfuchiru Chileke; ọphu o kechiduru iphe l'ishi; bükwa ishi iya be ọ toqo kwabedu übvù; kélé ono dławaa g'o kpushiru ishi akpushi. ⁶Lę teke ọ bụ lę nwanyị tee kebedu iphe l'ishi; gę nwanyị Ọbu kpashięupho egbushi iya akpashi. Ole eshinu ọ bụ iphe-iphere kę gę nwanyị kpashia egbushi; ozoo g'o kpashia ya akpushi; ọ n'iya bụ gę nwanyị kebeje iphe l'egbushi. ⁷Nwoke ta agbaduru g'o kpuru okpulishi eshinu Chileke meru iya o yee ya tème ọ büru iya egoshi gę Chileke dü-be biribiri; obenu lę nwanyị egoshi gę nwoke dü-be biribiri. ⁸Noo l'ọ to bükwa nwoke be e gude iphe, shi l'ehu nwanyị mee; ọ kwa nwanyị be e gude iphe, shi l'ehu nwoke mee. ⁹Ophu ọ büdu nwoke be o meru g'o büru kę nwanyị; ọ chia nwanyị be o

meru g'o bụru kę nwoke. ¹⁰Noo g'o gude nwanyị je l'ekebeje nkelishi gude goshi l'ọo ji iya nwe iya; wakwapho m'ọbvụ ụnwụ-ojozi-imigwe. ¹¹G'o dụ-habekpoo; o tọ dükwa iphe, nwanyị bụ mẹ e -wofu nwoke; ophu o dükwa iphe, nwoke bụ mẹ e -wofu nwanyị l'atugba-a, anyi lę Kéreshi tüğbaru-a. ¹²O kwa iphe, shi l'ehu nwoke bę Chileke gude mee nwanyị; o bükwanuru nwanyị bę anwuje nwoke. Ole ẹphenebo shikota Chileke, bụ iya meru iphemiphe l'eka.

¹³Unu lewa iya rọ ẹnya l'onwunu. ?O gbaru kę gẹ nwanyị ghebeje ishi ọnụ l'eka oopfu anụ Chileke too? ¹⁴?Unu ta amadụ lę gẹ nemadzụ gba-kpooru ugbugba bę nwoke eme onwiya iphe-iphere mẹ o -bụru l'ọ harụ ẹgbushi iya; o loşhia ogologo? ¹⁵Obenu lę teke nwanyị nweru ẹgbushi ogologo bę o buchaaya adụ ùbvù. Ẹgbushi ogologo bę Chileke nṣuru nwanyị g'o bụru iphe, e-kpuchije iya ishi. ¹⁶O -dụru onye atụ ego l'ọ tọ dudu ẹgube ono; anyi te nweékwa omelalị ozo; ophu Chiöchi kę Chileke enweékwapo.

Eri nri-enyashi Nnajjuphu

¹⁷A bya l'iphe ọwa-a, mu abya epfupfu-a; bę mu ta ajakwa unu ajaja iya l'edzuko, unubę Chiöchi edzukoje agbekwanu bụru; o -shita ophu ooye eka l'ogbe egbuchi ndu ozo ụzo. ¹⁸Kę mbụ iya kpoada; bụ lę mu nümaru l'unu anoduje akparu onwunu oke mẹ unu -dzukobe; mbụ l'ọ dükwa mu g'iphe ono a-harụ buru eviya. ¹⁹Mu maru l'ọ bụ eviya l'ọ tọ dudu g'eemehabę g'unu ta anodu ekpa l'iche iche. Oọ ya bükwanu g'aa-majeru ndu ophu eme iphe, duebe ree l'iphu Chileke. ²⁰G'unu edzukobeje ono; ta abükwa nri-enyashi Nnajjuphu bę unu edzukobeje g'unu ria; ²¹eshinu oobujeru; unu gbeshi onyenonu apata nri nkiya eri angu l'ebé akwaberu onye ozo. E -mechaah; egwu agu ndu ọo-nodu agu; mée atsụ ndu ophu ọo-nodu atsụ. ²²Ha! ?O dụ g'unu te enweedu ụlo, unu a-noduje l'ibe unu eri angu Ọbu? Too; ?o bükpoephø Chiöchi kę Chileke bę unu akpø ẹbo l'afụ; bya eme ndu adụdu g'o dụ phę iphe-iphere? ?Denukpo iphe, mu e-pfuru nụ unu? ?Mu a-nodu etu unu ẹpha iya tọ? Mu tee tukwa unu ẹpha iya!

²³L'iphe ono, mu ziru unu ono bükwa Nnajjuphu l'onwiya pfuru mu iya; lę yębedua, bụ Jizosu wotaru buredi l'enyashi mbọku ono, e deru iya ye ono; ²⁴bya ekelechaa Chileke ekele iya bya eworu iya nyawashia bya asụ: "Nggę ta! Owa-a bụ ogwěhu mu, e gude gwee ejá ęhu unu. Unu meje iphe-a gude nyatajẹ mu." ²⁵Nokwapho g'o wotaru okoro ono g'e richaarü nri-enyashi ono bya asụ: "Okoro-a egoshi ọgbandzu ọphúú, e gude mee mu gbaa. Teke bükpo teke unu nguru iya; unu gudeje iya nyata mu." ²⁶Kélé teke unu ata buredi-a; bya angu iphe, shi l'okoro-a; bę unu epfuka-shiakwaa k'anwụhu Nnajjuphu ono; jasụ l'ọ bya.

²⁷Sụ-a; onye bükwanu onye riru buredi ono; ozoo l'ọ nguru iphe, angungu l'okoro kę Nnajjuphu ono l'uzo apfuduru-oto; onye ono bę ikpe

ogwēhu yęe mee Nnajıuphu ono nmakwaru. ²⁸Qo ya bę gę nemadzụ nyochajeadaa onwiya ime teme l'o ria buredi ono ngüa iphe, shi l'okoro ono. ²⁹Lonye eri angü; ebe ọ makahadụ iphe, ogwēhu Kéreshi bę; l'eritakwa bya angutakwapho ikpe eye onwiya l'ehu. ³⁰O kwa iphe ono meru g'o gude igwe ọha l'ime unu dü nyegenyege; ndu azee l'iphe-ememe; ndu ọnwu egbushia. ³¹Obenu lę teke anyi vuwaa ụzo kpee onwanyi ọkpobe ikpe; ọ n'iya bę l'e tee kpeedu anyi ikpe. ³²Ole teke ọ bükwanu lę Nnajıuphu kperu anyi ikpe; kpechaa bya ahịa anyi ah়hù; iphe, oome iya bıana g'oo too jehedü achigbabe anyi lę ndiphe tuko nmaa ikpe.

³³Qo ya bę; ụnwunna mu; unu -nodu edzukọ k'eri nri Nnajıuphu ono; unu nödujekwa kwabęru nwibe unu. ³⁴Teke ọ bę l'o dürü onye egü agü; g'onye ono vuru ụzo riadaa nri l'unuphu; ọ nonyakwaa Chileke nmaa unu ikpe k'edzukọ, unu edzukoje. Noo gę k'ono dü bę ono. A bya l'iphemiphe ndu ophuu; ono bükwaro mu -bya; mu eyefua ya ọnou.

Iphe-oma, shigba l'eka Unme-dü-Nsø

12 ¹A bya lę k'iphe-oma, shigbaa l'eka Unme-dü-Nsø; ụnwunna mu; gę mu mekwaay a g'o doo unu ẹnya ree. ²Unu maanarụ-a lę teke unu eshidu bürü kę Kéreshi bę bę ụnwu-obvu-a, ete pfudu opfu-a shi alo unu kpurukpuru. Q bürü iya shi anoduje egoshi unu ụzo unu a-nodu eshi. ³Noo g'o shitaru mu nödu eme g'o doo unu ẹnya l'o to dükwa onye gude Unme Chileke epfu opfu abya asụ: "Gę Jizosu vukwaru ọnou." Ophu ọ dükwapho onye adụ ike epfufuta sụ lę Jizosu bę Nnajıuphu gbahaa l'o gude Unme-dü-Nsø epfu iya.

⁴Iphe-oma, shi l'eka Unme-dü-Nsø dü iche iche; ọle ọ kwa Unme lanu kpoloko bę Unme, anükota iya nü. ⁵Nokwapho g'uzo, e shi ejeru Nnajıuphu ozi dükwapho iche iche; ọ bükwarupho Nnajıuphu lanu ono be a tükoru ejeru ozi ọbu. ⁶Ike, Chileke eyeje nemadzụ l'ehu g'o gude meje iphe, dükwa iche iche. Ole ọ kwa Chileke lanu emekotaje ike ono g'o ree ire l'ehu onyemonye, o yeru iya l'ehu. ⁷Chileke gbę l'eka onyemonye l'ehu l'ehu egoshi g'ike Unme-dü-Nsø erebe ire g'ọ bürü iphe, a-baru onyemonye urwu. ⁸Mbụa; onye lanu bę Unme-dü-Nsø ono eyeje ike l'ehu k'ophu oopfuje opfu mmamiphe; l'o ye onye ọzo ike l'ehu k'ophu oopfuje opfu, egoshije l'o maru Chileke ọkpobe amama. Q bükwaru-a Unme-dü-Nsø lanu ono. ⁹O -gbeshi l'oobya eye onye ọzo ike l'ehu; ike k'ekweta kę Chileke gudeje iya eme iphe, ḫugbaa biribiri; l'ọo bükpoekwarupho Unme-dü-Nsø lanu ono. Onye ọphu oyoye ike l'ehu k'emeje g'onye iphe, eme wekroihu; ọ bükwaru-a Unme lanu ono kpœkwapho. ¹⁰Onye ọzo bę oyoye ike l'ehu k'eme iphe-ohumalenyia; l'oyoye onye ọzo ike l'ehu k'epfuchiru Chileke; l'oyoye onye ọzo ike l'ehu k'akókahaje iphe, shi l'eka Unme-dü-Nsø l'ophu eshidu iya nü; l'oyoye onye ọzo ike l'ehu k'epfujie l'olu Unme-dü-Nsø; l'oyoye onye ọzo ike l'ehu k'akoje iphe, eepfu l'olu Unme-dü-Nsø ono. ¹¹Ole ọ

tükokwaru bụru Unme-dụ-Nsọ lanụ atukotaje iphemiphe ono eme. Oome- jeru onyemonye iphe-ọma, dụ iche iche g'o tūru obu iya onyo l'oome iya.

Ogwēhu lanụ yele iphemiphe, pfukashiru iya nụ

¹² Lẹ Chjochi kę Kéreshi dükwa g'ogwēhu lanụ. Ogwēhu nemadzụ enwejekwaru mpfukashi, dụ igwerigwe. A makwaru-a le mpfukashi iya dụ igwerigwe; ole o bụenupho ogwēhu lanụ g'o bụ iya. ¹³ Kele iphe, bụ-kpoo g'anyi ha; ?ị bụ onye Jiu-o; ?ị bụ onye Gurisu-o; ?ị bụ ohu-o; ?ị bụ amadụ-o; Unme-dụ-Nsọ tukoakwaru anyi jigba; anyi bụru ogwēhu lanụ teke anyi meru baputizimu; anyi tuko gbawaru mgbä le Unme-dụ-Nsọ ono, bụ iya bẹ eyeje anyi ike l'ehu ono.

¹⁴ Logwēhu l'onwiya ta akpükokwaru ophu. Iphe, dụ iya nụ dükwa igwerigwe. ¹⁵ O - bụ l'ọqo kę g'okpa sụ l'eshinu ya abudu ẹka bẹ ya abükwa iphe, dụ l'ehu; ? bụ iphe ono a-kpɔshi iya aburu iphe, dụ l'ogwēhu? ¹⁶ Ozoo l'oo nchi suru l'eshinu ya abudu ẹnya bẹ ya abükwa ẹhu nemadzụ; ono taa kpɔshikwa iya aburu iphe, tepfurul'ehu. ¹⁷ Ome ẹhu l'ophu tükorusu bụru ẹnya lanụ; ? bụ gụnu bẹ e gege egudeje anụ iphe? Mbụa ọme ogwēhu l'ophu tükorusu bụru nchi lanụ; ? bụ awe bẹ e gege egudeje anụ ishishi iphe? ¹⁸ Obenu le g'o dụ nta-a bụ le Chileke meru ẹhu nemadzụ bya emobechaa ya mpfukashi iya g'o tüberu. ¹⁹ Ome iphemiphe ono tükorusu kpükoo ophu; ? bụ awe gege aburu ogwēhu? ²⁰ Obe le g'o dụ nta-a bụ l'o nweru mpfukashi igwerigwe; ole o tükokwaru-a bụru ogwēhu lanụ.

²¹ O to dudu teke ẹnya a-gbẹ gbeshi l'ọ sụ ẹka l'ọ to dudu iya mkpa. Ophu o dükwapho teke ishi a-gbeshi l'ososu ọkpa l'ọ to dudu iya mkpa. ²² O chia iphe, meru nụ bụ le mpfukata ẹhu anyi ibiya ono, gbaru g'o bụ iya bẹ ẹnya kachaa alwalwa ono bẹ gbẹ yihukwaru-a l'iphe, aba le mkpa. ²³ Teme mpfukata ẹhu anyi ibiya ono, anyi rịru l'ọ to kwataduru gbaa k'akwabẹ ùbvù ono bẹ anyi akwajẹ akwa gude kwabẹ iya ùbvù, pfuru iche. Ibiya ono, anyi edomi edomi ono bẹ anyi gbẹ akajenu eleta ẹnya; ²⁴ mbụ eleta ẹnya, mkpa iya aduduru ibiya ọzo. Ole Chileke woləru-a ẹhu nemadzụ dzepfua nanụ; bya eworu ùbvù, ka shii kwabẹ mpfukata ẹhu anyi ibiya ono, aakwabẹ-ziduru ùbvù ono. ²⁵ Noo ya bụ; gẹ mpfukata ẹhu yee nwibe iya ata adzoeduru onwophe ẹnya; gbahaa g'ephe tukoje leta nwibe phẹ ẹnya. ²⁶ Teke iphe eme nanụ ẹhuka; oomedzukwaruphọ ẹhu l'ophu. Teke a kwaberu nanụ ùbvù; ẹhu l'ophu etedzuru eswa iya.

²⁷ Sụ-a; o kwa unu bụ ogwēhu Kéreshi; onyemonye l'ehu l'ehu bụru mpfukata iya. ²⁸ Chileke bya atua nemadzụ ẹka iche iche lẹ Chjochi shi nno goshi onyemonye iphe, oo-nodu eme. O vuru ụzo bya edobe ndu-ishii-ozị; bya edotsota iya ndu epfuchiru iya nụ. O bya le k'eto bya edobe ndu ezi iphe; bya edobe ndu emeje iphe-ohumalenya; waa ndu emeje ndu iphe eme g'ephe wekọrohu; waa ndu anoduje eye ẹka; waa ndu mkpozi-ụzo; mè ndu epfue l'olu Unme-dụ-Nsọ. ²⁹ ?Bụ onyemonye bụ-dzuru

ndu-isho-ozi? ?Bü onyemonye bü onye epfuchiru Chileke? ?Bü onyemonye bü onye eziye iphe? Too ?bü g'ephe ha nwedzuru ike eme iphe-ohumale-nya? ³⁰?Bü g'ephe ha bę Chileke yedzuru ike l'ehu k'eme g'onye iphe eme wekoroju? ?Bü oha epfudzuru l'olu Unme-dü-Nsö? Too ?bü oha aduje ike koo iphe, eepfu l'olu, Unme-dü-Nsö? ³¹Sü-a; g'onyenonu yejeru ehu le ge ya e-shi meje iphe ono ndu ophu ka mkpa; ole mu e-goshiadaa unu izzo ophu bü iya kwataru kabakpooro mkpa.

N-yemobu

13 ¹Sü-a; o to dükwa mę mu aghaję opfu-alı mu egudeje iphe, bükpoo opfu ụnwu-eliphe; ozoo opfu ụnwu-ojozi-imigwe epfu; n-yemobu rwuḥu mu l'ehu bę mu buekwaa njaja ogena; ozoo eze okunmengu, aha igbangu igbangu. ²Mbü-a; o to dükwa mę Unme-dü-Nsö yechaaru mu ike l'ehu ge mu pfuchijeru Chileke; mu bya amachaaru Chileke ɔkpobe amaru; makotaru iphemiphe, o shi domia edomi; bya akachakpoo ekweta kę Chileke ono kweshia ike; k'ophu bü mu -sü úbvú g'ọ phofu l'eka o no; l'ọ phofu; ophu mu enwedu n-yemobu bę o to dükwa iphe, mu bü. ³O to dükwa mę mu tükoru iphe, mu nweru enwerumekota iphe-oma; bya ekwechaa g'e woru mu kpoo oku; ebe mu enwedu n-yemobu; o to dükwa urwu, mu ritaru iya.

⁴N-yemobu atajeru iphe nshi; bya eme odoo. O to jidu iji-nyenya. Ebe ookudu onwiya; ophu o tudu onwiya o-phuṣhia-ugbu. ⁵O to kwejedu ge nemadzụ mee iphe, adudu ree; ophu ookwejedu ge nemadzụ bürü o-pfu-nkiya-anu-nkiya; ophu ehu eghujedu iya eghu egwegwa; ebe o madu k'edo iphe l'okpoma. ⁶O to tejedu ęswa ekpu iphe, apfuduru nhamunha. O chia iphe, bü ire-lanu bę o teje ęswa ekpu. ⁷Otajeru iphemiphe nshi; o nodu ekwetaje iphemiphe; ele nyenya k'oma l'iphemiphe; bya apfu-shije ike l'iphemiphe.

⁸N-yemobu a-dükwa gbururu jeaduru aduru. Ike k'epfuchiru Chileke e-mechakwaa bvü; ike k'epfu l'olu Unme-dü-Nsö abvü. O bükwarupho egube ono bę k'amaru Chileke ɔkpobe amama l'a-bvü nkiya. ⁹Kele anyi maru mapete; anyi nodu epfuchiru Chileke epfupete iya. ¹⁰Obenu le teke Chileke e-goshigbu anyi g'iphemiphe gbaru; bę iphe, bükpoo iphe, edzurdu oke ephushihu.

¹¹Sü-a; teke mu shi bürü nwata bę mu shi epfuye g'unwegirima; mu shi nweru egomungo ụnwegirima; shi arije oriri g'unwegirima. Mu bue-rupho onye bü օgerenya; mu tuko ehu nwata gwobe. ¹²Lę nta-a bę anyi gudekwa onyo aphu iphemiphe ono inyoki inyoki. O -rwua teke ono bę anyi le Kéreshi a-humagbabe onwanyi l'iphu l'iphu. Nta-a bę mu maru iphemiphe ęka lanu ęka lanu; o -rwua teke ono bę mu a-makotaru iphemiphe ɔkpobe amaru; ge Chileke makotaru mbędua nta-a.

¹³O ya bü l'oo izzo iphe ęto a-phodu, bü iya bü ekweta; waa iphe, eele nyenya iya; waa n-yemobu; ephe n'ęto tükoru bürü iphe, ta ayidu bvü abvü bvü; ole ophu kachaa shii bü n-yemobu.

Iphe-ọma kẹ mpfuchiru waa k'epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ

14 ¹Unu seje g'unu yee nwibe unu obu. G'iphe-ọma, shigbaa l'eka Unme-dụ-Nsọ gụ-shijekwa unu ike; kelekele k'iphe-ọma k'epfuchi-ru Chileke. ²L'onye epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ ta abụkwa nemadzụ bẹ oopfu anụ; o kwa Chileke bẹ oopfu anụ. O gude Unme Chileke epfu iphe, Chileke shi domia edomi. ³Obenu l'onye epfuchiru Chileke bẹ bụ nemadzụ bẹ oopfu eyeru. O shi egube ono emetse onyemonye emetse; eyeru phẹ ọku g'obu shihu phẹ ike bya adukwa phẹ pho obu. ⁴Onye epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ bükwa onwiya bẹ oometse; obenu l'onye epfuchiru Chileke bẹ bụ Chiöchi bẹ oometse.

⁵Iphe, gege adụ mu ree bụ g'iphe, bükpoor g'unu ha pfuje l'olu Unme-dụ-Nsọ; ole o gege akabaa mu rọ ree g'a sụ l'unu epfuchiru Chileke. Kele onye epfuchiru Chileke kakwa onye epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; gbahakwaa l'o nweru onye dürü ike kọ iphe ono, oopfu ono. Qo ya bükwanu g'opfu obu a-buru iphe, a-nodu emetse Chiöchi emetse. ⁶Mbụa; ụnwunna mu; mu -byapfuta unu bya egude olu Unme-dụ-Nsọ epfu eyeru unu; ?de-nu urwu, unu e-rita iya? Gbahaa lẹ mu byaru bya egoshiahaa unu iphe ọphúú; ọzoo lẹ mu byaru bya eziahaa unu k'amaru Chileke ọkpobe amama; ọzoo lẹ mu byaru bya epfuchiaharu Chileke; ọzoo lẹ mu byaru bya awata unu ezi iphe.

⁷Mbükpoonu iphe, dù g'opu ọzoo ogumogu, bugbaa iphe, adzụdu ndzụ; a ta amajékwaru iphe, oopfu gbahaa l'ọdrafuta ọda ree. ⁸Teme teke o bụ l'onye egbu opu-ogu te egbuduru iya g'eegbuje iya g'a maru l'ogu abya; ?bụ onye abya akwakobé k'eje ọgu? ⁹Qo ya bụ l'o nokwapho g'o dù l'ehu unu bụ ono. Teke o bụ l'unu epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; unu nodu epfu opfu, a madụ iphe, o bụ; ?denu g'ee-shihunu maru iphe, unu eepfu? Unu ta amadụ l'opfu, unu epfu bụ pherephere bẹ unu epfu iya anụ. ¹⁰A ta atükwa iya ego l'opfu-alị ndu dügenaa iche iche, dù lẹ mgboko-a bẹ a ta agütadu agütä; obenu l'o to nwedu mẹ nanụ te edojedu ndu epfu iya nụ enya. ¹¹Qo ya bụ lẹ teke o bụ lẹ mu ta anụdu opfu-alị ọbu; mu aburu ọhantsu l'enya onye epfu iya nụ; onye epfu iya nụ a bükwanuru mbédúa onye ọhantsu. ¹²Nokwapho g'o dù l'ehu unu; eshinu iphe-ọma, shi l'eka Unme-dụ-Nsọ agụ unu agugu; unu kukebe ehu g'o dù unu shi l'ehu; g'oo-bükwanuru iphe-ọma, a-nodu emetse Chiöchi emetse.

¹³Qo ya bụ; g'onye epfu opfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; pfujekwapho nụ Chileke g'o nụ iya ike g'o gudeje kọ ya g'a maru iphe, oopfu. ¹⁴Lẹ teke mu epfu l'olu Unme-dụ-Nsọ; bẹ bükwa obu mu bẹ epfu anụ Chileke; ophu iphe, oopfu edokwanuru mu enya. ¹⁵?Bükwanu gụnu ozo bẹ gbaru mu l'ememe? Mu e-gude Unme-dụ-nsọ epfu anụ Chileke; agụ ebvu, doru enya. ¹⁶Lọ -buru l'iija Chileke ajaja l'olu Unme-dụ-Nsọ; ?denu g'onye ọzo, nọ l'eka ono iphe, iipfu edoduru enya e-me sụ: “Nokwa g'o dù” l'ajaja iija;

eshinu o madu iphe iipfu? ¹⁷Ilinodukpokwa ekele ekele rengurengu; ole o too metsedu onye anu iya nu.

¹⁸Mu ekele Chileke ekele le mbedua l'onwomu kakota unu epfu opfu l'olu Unme-du-Nso. ¹⁹Ole o -beta ge mu nodu le Chiochi gude olu Unme-du-Nso pfua unubuku opfu; mu ahatachia epfu nwakpuru opfu ise, doru enya gude ezi ndu ozo iphe.

²⁰Unwunna mu; unu ta arijeshinu oriri g'unwegirima nshii. Unu duje-kwa ge nwaswa me a -bya l'eme ejo-iphe. Teke a byaru l'egomunggo; unu enweru egomunggo ogerenya. ²¹Lekwo ekemu be e dekwari su:

“Mu e-gude opfu ndu alı ozo,
dugbaa iche iche;
me opfu ndu ohantsu gude
pfuru yeru ndu nkemu.

Ole o to bukpodanu l'ephe
angabę nchị l'iphe,
mu epfu.”^d

Nokwa iphe, Nnajiuphu eepfu. ²²Qo ya bu l'epfu opfu l'olu Unme-du-Nso bu iphe-ohubama, duru ndu ekwedu ke Kéreshi; o to budu ke ndu kweru ke Kéreshi. Ophu epfuchiru Chileke abukwa ke ndu ekwedu ke Kéreshi; o kwa ke ndu kweru nkiya.

²³Qo ya bu le-a; teke Chiochi l'ophu dzukoberu; onyemonye tuko epfu opfu l'olu Unme-du-Nso; ndu shi eshishi; ozoo ndu te ekwedu ke Kéreshi byapfuta unu; ?ndu ono taa sjudunu l'eo qbvu be eme unu? ²⁴Obenu teke o bu l'onyemonye be epfuchiru Chileke; onye ete ekwedu ke Kéreshi; ozoo onye shi eshishi bya abata; ?ti madu l'iphe ono, oonukota ono be a-noju erwu iya lehu; enya agbarwua ya l'iphe-eji, o meshiru. ²⁵Iphe ono, onu ono atuaru iya iphe, qori l'egomunggo jala. Qo ya bu; onye ono adaa kpurumu l'alı wata abarü Chileke ejá; watakwaphe epfu su: “O bukpoo okpobe-opfu; unu le Chileke nopho l'eka-a.”

Iphe, eeme ememe le Chiochi

²⁶Su-a; unwunna mu; ?o du unu g'o bu gunu be mu epfu? Teke unu-be Chiochi dzukoberu; onye egude ebvu-oma; onye egude opfu Chileke ezi iphe; onye aphu ophulunya; onye epfu opfu l'olu Unme-du-Nso; onye akø iphe, opfu Unme-du-Nso ono bu. G'onye eme ophu oome mee ya g'o buru iphe, ee-gude emetse unu emetse. ²⁷O -buru l'eo duru ndu epfu opfu l'olu Unme-du-Nso; g'o buru-a nwumadzu ebo; ozoo eto kpækpu; o l'eo g'onyenonu pfuje nkiya me o -rwube iya. G'onye lanu le g'unu ha koo iphe, opfu. ²⁸Teke o bu l'eo to dudu onye akø iphe, o bu g'ephe tukokwa dobegbaa onu doo le Chiochi; g'onye ophu nonu pfujeekwapho nu onwiya

^d 14:21 Gunaaz Azá 28:11.

pfukwapho nü Chileke. ²⁹Gé ndu epfuchiru Chileke dükwapho ébo; ozoo éto pfua; ndu ophuu elerwee iphemiphe, éphe pfuru énya. ³⁰Teke o bụ lonye ozo, nö le ndzukö l'eka ono watarü ophulenya; g'onye kę mbü pho, shi epfu opfu pho dobeékwapho önu doo. ³¹Unu a-dükwa ike epfuchiru Chileke nanü nanü; g'e-shi g'onyemonye anwüta iphe; teme Unme Chileke eyekwarupho onyemonye öku g'obu shihu iya ike. ³²G'onye epfuchiru Chileke dükwa ike sedeje onwiya më o -nodu epfu iya. ³³Lé Chileke ta abükwa onye mkpaka; o buchikwaa onye nchi-odu-doo; bu iya bu g'o dügbaa l'iphe, bukpo ndzukö ndu-nsö l'ophu.

³⁴Unwanyi unu dobejekwa önu doo le Chiochi. Unwanyi bę e te kwe-kwa g'éphe pfuje opfu më ndu Chiochi dzuköbe. O chia g'éphe wozeje onwophé ali; l'o noo iphe, ekemu pfuru bu onoya. ³⁵O -büru l'o nweru iphe, agü phé amaru; éphe -laa unuphu; éphe akpatajé ji phé ishi iya. L'o bu iphe-iphére kę gę nwanyi pfujeru l'eka Chiochi dzuru edzumoke epfu opfu. ³⁶Mu sürü; ?o dü unu g'o bu l'eka unu bę opfu Chileke shi? Töö ?bu unu beberu nüma-sweru opfu Chileke? ³⁷G'onye rịru lę ya bu onye epfuchiru Chileke; ozoo lę ya natarü iphe-oma, shi l'eka Unme-dü-Nsö; g'o doo onye ono énya l'iphemiphe-a, mu ederu unu-a bu ekemu, shi l'eka Nnajuphu. ³⁸Onye agübéduru iphemiphe-a iphe; g'a ta agübékwapho onye obu iphe.

³⁹Qo ya bu; ünwunna mu; g'o guje unu égu epfuchiru Chileke. Ophu unu akpoşhijekwa epfu opfu l'olu Unme-dü-Nsö. ⁴⁰Qo 'épho g'e meje iphemiphe g'o gbaru waa l'o rwuberu iya.

Eshi l'onwu teta kę Kéreshi

15 ¹Unwunna anyi; nta-a bu gę mu bya anyatabaaru unu k'ozı-oma ono, mu zihawaru unu ono. Ozı-oma ono bę unu natarü; o büru iya meru iphe, ekwekkwe, unu kweru kę Kéreshi shihuru ike. ²Qo ya bu l'e gude ozı-oma ono adzoo unu; mbükwa më unu -gudeshia ya éka ike gę mu ziru iya unu; gbahakwaa l'ekwekkwe, unu kweru te enwedu ishi.

³Iphe ono, kachaa mkpa, e yeru mu l'eka; mu zia unu ono; tème o buhukwarupho iphe, e dehawaru l'ekwo-opfu Chileke l'o noo g'oo-dü bu ono; bu lę Kéreshi nwühuru opfu l'anyi meru iphe-eji. ⁴E lia ya; o rwua lę mbóku k'eto Chileke kulia ya. O buhukwarupho g'e dehawaru iya l'ekwo-opfu Chileke. ⁵Lé Pyita hümakpooru iya; ndu-ishi-ozı iri l'ebö pho hümakwa iya pho. ⁶E mechaa ünwunna anyi ndu ghataru ünu nemadzü l'ükporo ümadzu ise hümä iya lę mgbo lanü. Ndu k'ono hagbaru tükö nodukwadua ndzü nta-a; ole o nwekwarü-a ndu ophu harü nwühuwaa nü. ⁷E mechaa; Jiémusu bya ahümä iya; ndu-ishi-ozı ophunapho g'éphe ha hümakwa iya pho.

⁸O be l'ikpazü iya; mbedula l'onwomu hümä iya. Mbedula düwaa gę nwa a nwüru lę teke o kadüru akaka; ⁹noo l'q kwa mbedula bę énya kachaa

alwalwa l'iphe, bükpoo ndu-ishi-ozi Jizosu l'ophu; mbu le mu ta agbakpo-daaru nü g'ee-ku mu onye ishi-ozi Jizosu; kele mu shi akpajé Chiochi ke Chileke ehu. ¹⁰ Obenu le shi l'eze-iphe-oma ke Chileke, mu bürü onye-a mu bu-a; ophu eze-iphe-oma ono, Chileke meru nü mu ono abudu iphe-mmanu. Mu gbéchianu bya akakota ndu-ishi-ozi ophuu g'ephe ha ejeshi ozi ike; e gudekporo l'o to budy mu meru iya l'onwomu; l'o eze-iphe-oma Chileke reru ire l'ehu mu. ¹¹ Oo ya bu; m'o bu mu ziru unu ozi ono; m'o bu ephebedua-o; oo iphe lanu ono be unu kwetaru.

Eshi l'onwu teta k'anyi

¹² Su-a; o -bürü l'ozu-oma ono bu le Kéreshi shi l'onwu teta dzuru ndzü; ?denuhunu g'o gude unu gbé haru su l'e tee shidu l'onwu eteta? ¹³ Teke o bu eviya le ndu nwuhuru anwuhu tee shidu l'onwu eteta; o n'iya-a bu le Kéreshi te etetaduru. ¹⁴ Teke o bükwanu le Chileke te emeduru Kéreshi g'o shi l'onwu teta dzuru ndzü; o n'iya bu l'iphe ono, anyi ezi ono bu iphe-mmanu; ekweta, unu kwetaru ke Kéreshi bükwarupho iphe-mmanu. ¹⁵ O to budyua iphe-mmanu kpü; obenu l'ono egoshifua l'anyi adzü uka atu-kobe Chileke eshinu anyi epfu l'o Chileke meru Kéreshi o shi l'onwu teta dzuru ndzü. E -mechaa; ophu Chileke emeduru ndu nwuhuru anwuhu ephe teta dzuru ndzü eviya; o n'iya bu l'anyi dzuru uka. ¹⁶ Teke o bu le Chileke tee medu ndu nwuhuru anwuhu g'ephe teta dzuru ndzü ozo; o n'iya bu le Chileke te emekwarupho Kéreshi g'o shi l'onwu teta dzuru ndzü. ¹⁷ Teke o bükwanu le Chileke te emeduru Kéreshi g'o shi l'onwu teta dzuru ndzü; bu n'iya bu lekweta, unu kwetaru ke Kéreshi bu mkpokoro iphe, enwedu ishi; teme iphe-eji, unu meshiru dukwapho unu l'ehu g'o du iya. ¹⁸ O n'iya bükwapho le ndu onoya, ephe le Kéreshi tüğbaru teme ephe nwuhu ono be lawarü l'iswi. ¹⁹ Ome eka anyi eleberu enya iphe, Kéreshi e-meru anyi bu le ndzü-a, anyi no nta-a kpürumu; me anyi a-bükwaru ndu gege akachaa agba k'akuru ɔshi le mgboko-a.

²⁰ Obenu le Kéreshi shiwa l'onwu teta dzuru ndzü. O búwaru iya bu onye mbu le ndu nwuhuru anwuhu, e-shi l'onwu teta. ²¹ O kwa g'onwu shi l'eka nwoke lanu barahü bükwapho g'eteta l'onwu e-shi l'eka nwoke lanu vuru ire. ²² Oo ge nemadzü mgburugburu anwuhuje; kele ephe shi l'ehu Ádamu bükwapho g'iphe, bu ndu ephe le Kéreshi tüğbaru bürü nanu enweru ndzü òphúú. ²³ Obenu l'onyemonye e-teta nödu ndzü me o -rwubeey ya pho; Kéreshi, bu iya bu onye mbu-a vuwaa izzo; ndu bu ndu ke Kéreshi etsota iya me o -byaephø. ²⁴ E -mechaa; l'a byarwuta le teke ikpazü, bu teke Kéreshi e-woru ike, o gude bürü eze ye Chileke, bu Nna l'eka; teke ono be oo-mewaa g'ike bvükota iphe, bukotakpoo ochi-oha me o-no-l'oke-ókwa me o-gude-ike g'ephe ha. ²⁵ Ole Kéreshi búfutaje eze, ndu mgboko l'ophu jasü teke Chileke e-me iya g'o zopyabe ndu ɔhogu iya l'okpa. ²⁶ Iphe, bu ɔhogu ikpazü, oo-mebyi ire iya bu ɔnwu. ²⁷ "Lo meakwaru o

zopyabe iphemiphe l'okpa iya." Ophu doru enya bu l'a -su l'o zopyaberu "iphemiphe" l'okpa be a gafuru Chileke; mbu onye ono, meru o zopyabe iphemiphe l'okpa obu. ²⁸ Teke Nwa ke Chileke buepho ishi iphemiphe; noo teke oo-woru onwiya woru ye Chileke ono l'eka; mbu onye ono meru g'o buru ishi iphemiphe ono; k'ophu Chileke a-buru ishi iphemiphe.

²⁹ O -buru l'e tee shidu l'onwu eteta; ?ee-mekwanu ndu ono imeagha? mbu ndu ono, e meru baputizimu l'iswi ehu ndu nwuhuru anwuhu ono? O -buru le ndu nwuhuru anwuhu te etetadu ililekpoo; ?buhanu gunu meru g'o gude a nodu eme baputizimu l'iswi ehu ndu ono? ³⁰ ?Bu gunu meru g'o gude anyi nodu anoduje alo ishi anyi alolo tekenteke? ³¹ Unwunna mu; o kwa eku onwomu, mu egudeje unu eku k'atugba, anyi lunu tugbaru le Kereshi meru g'o gude mu nodu epfuru iya unu su le mu anodujekwa ala maa mboku-mboku. ³² O -buru le mu l'eo anu-egbudu lwuru ogu le Efe-sosu o buru nemadzu be mu alwudoru iya; ?bu gunu be mu ritaru iya? O -buru le ndu nwuhuru anwuhu tee shidu l'onwu eteta; "G'anyi watanu eri g'o du anyi; ngu g'o du anyi; o -be echele; anyi anwushihunu."

³³ Unu te ekwekwa g'e dephua unu. "O kwa ejo oswi emebyi ama onye." ³⁴ Ophu g'egomunggo lwadupho unu azu; g'unu ahia eme iphe-eji wata eme iphe, pfuru oto. Iphe, mu epfukwa owa-a bukwa g'iphire kabu du unu. Lo nwekwar u g'unu ha ndu ophu amadu Chileke ililekpoo.

Ogwahu, ee-gude shi l'onwu teta

³⁵ O nweru onye a-gbeshi l'o jia su: ?Denukpo ge ndu nwuhuru anwuhu e-shi teta dzuru ndzu? ?Bu ogwahu du idagha be ephe e-nweru m'ephe teta obu? ³⁶ I bukwanu onye-eswe! Iphe, i koru l'alij te erwutajekwa ozo gbahaa l'o rehuru ewa ³⁷ Ozo bu l'o to bdu g'iphe, a kuru l'alij aduje me o -vugheephobu g'oduje teke anyi kuru iya. Iphe, akije bukwa akpuru iya; mbu du g'akpuru akpe me akpuru-iphe ozo, dugbaa l'udu iya l'udu iya. ³⁸ Ole Chileke egudeje eka iya meru ugbuba nju iya g'o du yeba Chileke ree; o nuje akpuru iphemiphe ugbuba, gbaru iya nju.

³⁹ Anuehu iphemiphe ta agbadzukwaru nanu. Nemadzu nweru anu-ehu nkiya; anu nweru nkiya; enu nweru nkiya; ema nweru nkiya.

⁴⁰ Iphe, du l'imigwe nweru ugbuba nkiya. Iphe, du l'alij nweru ugbuba nkiya. Ole biribiri k'ugbugba iphe, du l'imigwe be du iche; biribiri k'ugbugba iphe, du l'alij dukwapho iche. ⁴¹ Enyanwu nweru biribiri nkiya iche; onwa nweru nkiya iche; nokwapho ge kpokpode nweru biribiri nkiya. Ke kpokpode bu l'o nweru ophu akaje ibe iya ekeke.

⁴² Nokwapho g'oo-du teke ee-shi l'onwu teta dzuru ndzu. Ehu nemadzu rehuru erehu teke e yeru iya l'alij. Ole teke oo-teta dzuru ndzu be oo-buru iphe, tee rehubaedu erehu. ⁴³ E liru iya teke o du ideyideyi; ole o -teta be oo-du biribiri l'enya. E liru iya teke ike adudu iya; ole teke oo-teta be ike a-du iya. ⁴⁴ E liru iya teke o bu ogwahu mmanu; teke o-shi l'onwu teta be

oo-buru ogwēhu, shi l'eka Unme Chileke. Ogwēhu mmanụ dükwa; ogwēhu shi l'eka Unme Chileke dükwapho. ⁴⁵L'e dekwaru l'ekwo-opfu Chileke sụ: "Onye ivuzo, bụ Ádamu bẹ e meru o bürü nemadzụ, dzụ ndzụ." O bya emee Ádamu k'ikpazu, o bürü unme, emeje g'anodu ndzụ. ⁴⁶O tọ bükwa ugbugba, shi l'imigwe evujeru ụzo; o kwa ugbugba k'eliphe evujeru ụzo; k'imigwe etsota iya. ⁴⁷Nwoke mbụ bẹ e gude ejá, shi l'alí mee; nwoke k'ebó shikwanụ l'imigwe. ⁴⁸O gẹ nwoke mbụ pho e gude ejá, shi l'alí mee pho dụ; bụ g'iphe, bụ ndu e gude ejá, shi l'alí mee dükota. O bürü gẹ nwoke ophu shi l'imigwe dụ; bụ gẹ ndu k'imigwe a-dükotakwapho. ⁴⁹O ẹpho g'anyi yeru onye k'ono, e gude ejá, shi l'alí mee ono bụ g'anyi e-ye onye k'imigwe.

Teke Kéreshi l'a-bya ozo

⁵⁰Unwunna mu; iphe, mu e-pfufuaru unu bụ; iphe, nweru anụ-ehu bya enweru mee taa bahukwa l'eka Chileke bụ eze. Ophu iphe, erehuje erehu ta anojekwa je adūwaruro adūru. ⁵¹Unu ngabé nchị gẹ mu kotoru unu iphe, e shi domia edomi. G'anyi ha taa nwụhugbukwa; obenu l'aa-gbanwegbukotakwanu anyi ⁵²lệ ntābu-ṇya lanụ mè e -gbuepho opu-ogu ono, ee-gbu gude goshi lę teke ikpazụ rwuwaru ono. Teke e gbuerupho opu ono; ndu nwụhuru anwụhu etetakota dzụ ndzụ ozo; k'ophu ephe taa nwụhubaedu anwụhu; l'o gbanwekwaapho anyibedua. ⁵³Iphe, unu amaru bụ l'ogwēhu ọwa-a, l'e-rehu erehu-a; chitafutajekwa ogwēhu ophu tee rehuhedụ erehu woru kpube onwiya. Ogwēhu ọwa-a, l'anwụhu je anwụhu-a chitajekwapho 'anwụhu anwụhu kpube onwiya. ⁵⁴Teke ogwēhu-a, l'e-rehu erehu-a chitaerupho ogwēhu ophu tee rehudu erehu kpube onwiya; ogwēhu ọwa-a, l'anwụhu anwụhu-a chita ophu taa nwụhudu anwụhu kpube onwiya; noo teke iphe ono, e deru ono a-vụ g'e deru iya. O pfuru sụ: "Onwu bẹ emekpewaru; Iwụ ya ree."

⁵⁵Gübe ṣonwu ?denuhunu

ogba-kpii ngu ọbu?

Gübe ilu; ?denuhunu iphe,
iigudeje emekpe ndzụ?^e

⁵⁶Anwụhu bẹ ogba-kpii ya bụ iphe-eji; ike k'iphe-eji bükwanuru ekemu.

⁵⁷Ole-a; Chileke dükwa ike; yébedua meru g'anyi gbé l'eka Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi Iwụ-kpee iphemiphe ono.

⁵⁸Noo g'o gude mu sụ: unubé ụnwunna mu, mu yeru obu; unu kpoo onwunu g'abara. Unu pfuru pfushia ike; te ekwekwa g'e mee unu g'unu te etete. G'eka unu kangojeekwapho l'ejeru Nnajiuphu ozi, nyiberu anyibe tekenteke; eshinu unu maru l'akanya, unu nọ l'eka Nnajiuphu ese ta abụdu akanya ọla-l'iswi.

^e 15:55 Gunaah Hos 13:14.

Okpoga, e gude eyeru ndu kẹ Kéreshi ẹka

16 ¹A bya l'okpoga ono, unu gude obu unu anụ ndu kẹ Chileke lẹ Jie-rúsalementu ono; mu sụ g'unu meje iya egube ono, mu ziru Chiōchi, nogbaa lẹ Galeshiya g'ephe meje iya ono. ²Iphe, bụ Sonde, a-nwụta nụ g'onyenonu wofutaje iphe gẹ Chilekemekpoerupho o nweberu iphe; woru kwakóbeje iche; g'o tọ buepho mu -bya temanu unu agbẹ teke ono nakoa-haa ya. ³Teke mu byaerupho; mu ederu ékwo nụ ndu unu a-họta g'ephe gude iphe ono, unu nṣuru ono wolaa Jierúsalementu. ⁴Teke o bụ l'ọo iphe, gbaru k'ophu mu e-je; mu l'ephe aswịru jeshia.

Iphe, Polu rịru k'ememe

⁵Mu a-kpapfutakwaa unu mẹ mu -shiepho alị Masedoniya; lẹ mu arị-kwa k'eshita ẹka ono. ⁶Uzo -dụ; mu l'unu anoduwaro mẹ mu -bya; ozoo mu a-nokpoonu udzumini ono; g'unu edukwanaa mu ije gẹ mu jeshia ẹka bụkpoo ẹka mu eje. ⁷Lọ -bụru nta-a, mu aghabu aghabu-a bẹ o tọ dükwa mu g'a sụ lẹ mu l'unu hụmaru. Mu arị lẹ mu -byaephobẹ mu l'unu a-no nwodu mẹ o -bụnuru lẹ Nnajiuphu kweru.

⁸Ole mu a-nođu lẹ Efesosu jasụ l'obo Pentikosutu. ⁹Lẹ Chileke gbuhaa-kwaru mu ụzo ọkpobe egbuha gẹ mu jee ozi, e-ye ẹka shi; teme ndu l'eme g'ephe kposhia mu iya dụ igwerigwe.

Timoti yẹe Apolosu

¹⁰Teke Timoti byaru; unu letakwa ẹnya mee ya g'o tüsaru ẹhu. L'unu maru l'oojeru Nnajiuphu ozi gẹ mu eje-a. ¹¹Oo ya bụ lẹ-a; g'o tọ dükwa onye a-nma iya phulaphula. Unu dukwaa ya ije; g'oogude ẹhu-ütso lwa; lẹ mu elekwa ẹnya lẹ yele ụnwunna anyi ndu ophuu l'a-tuko swịru lwa.

¹²O -bụru kẹ Apolosu; mbụkwapho onye k'ono, anyi l'iya tükokwapho ejeru Nnajiuphu ozi ono; mu pfushikwaru iya ike sụ iya gẹ yee ụnwunna anyi ndu ophuu tuko swịru kpapfuta unu; ole o toko dudu iya g'o bya nta-a. Oo-bya mẹ ụzo duleru iya pho.

Opfu, Polu gude akpochi iya ishi

¹³Sụ-a; unu kwabejekwa ẹnya; unu apfuru pfushia ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kéreshi; unu mejekwa gẹ nwoke l'iphe, bụkpoo iphe, unu eme ememe; unu esihukwapho ike. ¹⁴Unu gudeje n-yemobu meje iphemiphe, unu eme ememe.

¹⁵Unwunna mu; ophu unu maru bụ l'ọo Sutifanasu yee ndibe iya bẹ bụ ndu e vuchaa ụzo pfuta yero Kéreshi l'alị Gurisu; teme ephe hofutawaa onwophe dobe; sụ l'ephe a-nođujeephoyeyero ndu-nṣo ẹka. ¹⁶G'o bụkwaru egube ndu ono bẹ unu e-meje iphe, ephe pfuru. Nokwapho g'unu e-meje k'iphe, bụkpoo ndu ephe l'ephe gba mgbagba eje ozi bya esekwapho akanya ono.

¹⁷Ehu atso mu ụtso lę Sutifanasu yęe Fochiunetosu mę Akayikosu bę byaru nụ; kęle iphe, unu gege eme bę ephe mekötawaru. ¹⁸Ephe mewaru g'ęhu ka mu ebvuru ebvuru bya akakwapho unubędua. Oo egube ndu ono bę a-düjeru unu lę nsọ.

¹⁹Ndu Chjochi Eshiya l'ekelekwapho unu-o. Akwịla yęe Pirisila mę ndu Chjochi, l'edzukoje l'ulo phę gudekpoo obu phę ekele unu ekele; mbụ unubę ndu unu l'ephe tüğbaru lę Kéreshi bürü nanu. ²⁰Iphe, bükpoo ụnwunna anyi l'ekelekota unu ekele.

Unu ekelekwapho nwibe unu ekele nmata phę akpa, dù nsọ.

Ekele, shi l'ęka Polu

²¹Ekele ọwa-a bükpokwaa mbędua, bụ Polu ede iya l'onwomu ekele unu.

²²G'onye ete eyeduru Nnajiuphu, bụ Jizosu Kéreshi obu; bükwaru onye a turu ọnụ. Marana ta!^f

²³Gé Nnajiuphu, bụ Jizosu kérashi meeru unu eze-iphe-oma.

²⁴Mu yekötaru unu obu g'unu ha opfu l'anyi l'unu tükoru tüğba lę Kéreshi, bụ Jizosu. Nokwa g'o dù.

^f 16:22 Iphe, Marana ta fütaru l'opfu ndu Aramu bụ: Jiko; bya Nnajiuphu!